

Feministisk planering i en neoliberal planeringskontext

*Triangeln och S:t Johannesplans neoliberala omvandling ur ett
feministiskt perspektiv*

Erika Melchert
Handledare: Guy Baeten
Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi
Lunds Universitet
Vt. 2015
SGEL36

Abstract

This essay will be exploring whether feminist postmodern planning is, or can be, incorporated in a neoliberal planning context. The goal for feminist planning, this essay will argue, is to level social and economical injustices. This can not be achieved while upholding the patriarchal status quo. Feminist planning theories see society as inherently gendered, and that a person's experiences and perceived value in society is affected by their gender. For planners it is important to create urban rooms to which everyone has access, but also to involve marginalized groups in the planning process, as well as the planning profession.

Neoliberal planning tends to create excluding urban rooms, which often have a short term economic trickle down effect, but in the long run cause damaging socioeconomic disparities. I therefore will argue that neoliberal planning does not create equality between the sexes, nor any other groups in society. To reach this conclusion I have done a case study, using place observation to study the transformation of Triangeln and S:t Johannesplan in Malmö, from a shabby back door area to a neoliberal junction. I support these observations with a qualitative critical idea and ideology analysis from a postmodern, feminist perspective, analysing planning documents and marketing material published about the area in question.

Words:

Feminist planning, Neoliberal planning, Triangeln, The Creative Class, Critical idea and ideology analysis

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1. 2 Syfte/Frågeställning	6
1.3 Avgränsning	7
1.3.1 Begrepp	8
2.1 Vetenskapligt angreppssätt	9
2.2 Feministiska teorier	9
3.1 Material	11
3.2 Fallstudie	12
3.3 Platsobservation	12
3.4 Textanalys av plandokument och marknadsföring	12
3. 5 Bildanalys	14
3.6 Idealtyper	15
4.1 Text- och bildanalys	17
Dokument 1.	17
Dokument 2.	18
Dokument 3.	19
Dokument 4.	20
Dokument 5.	21
Dokument 6.	22
Dokument 7.	22
Dokument 8.	23
Dokument 9.	24
Dokument 10.	24
Pressmeddelande 1.	25
4. 2 Feminism inom planering	25
4.2.1 Dikotomier	26
4.2.2 Kvinnors otrygghet i det offentliga rummet	27
4.2.2 Socialism och feminism.....	28
4.3 Vad är den rättvisa och jämlika staden?	28
4.4 Neoliberalism	29
4.4.1 Neoliberalism som process	29
4.4.2 Den kreativa klassen	30
4.4.3 Neoliberalism och staden	32
4.4.5 Neoliberalism och individen	33
4.5 Neoliberalism och feminism	33
4.6 Fallstudie	34
4.6.1 Triangelområdet som helhet	34
4.6.2 Stationen Triangeln Norra.....	35
4.6.3 Köpcentret Triangeln	35

4.6.4 Torget S:t Johannesplan.....	35
4.7 Platsobservation.....	36
5. Slutsats.....	37
6. Källförteckning	41

1. Inledning

Den västerländska industriella staden hamnade i identitetskris efter 1970. De tunga industrierna avvecklades, och en ny, neoliberal ekonomi satte press på städer att utmärka sig internationellt. Dessa gamla industristäder har nu bytt fokus från produktion till fokus på konsumtion, vilket påverkar planeringen av staden (Möllerström 2011). Malmö är i sig ett utmärkt exempel på denna omvandling. Stadens politik har varit dominerad av tung industri med en tydlig arbetarklass och en stark socialdemokratisk anda. Idag är staden internationellt känd som en "problemstad" med en stor arbetslös invandrarbefolkning. Denna bild, som är både grovt överdriven och onyanserad, har sin grund i Malmös relativt stora multikulturella befolkning (Baeten 2012a). Mot denna bild försöker staden nu etablera sig som en kunskapsstad, en stad för den kreativa klassen, genom storskaliga satsningar på neoliberala planeringsprojekt avsedda för den rikare delen av befolkningen. Denna sida av Malmö visar en glansig, nybyggd, kunskapsintensiv stad. Där finns den relativt nybyggda högskolan Orkanen, köpcentret Emporia, en ny arena och den "kreativa klassens" egna stadsdel Hyllie som fortfarande är i byggfasen. Mitt i centrum, i ena änden av Malmös shoppinggata Södra Förstadsgatan, ligger köpcentret Triangeln. Tillsammans med den nybyggda stationen tvärsöver torget från köpcentret som leder ner till Citytunneln, utgör Triangelområdet ett naturligt nav för shoppare, resenärer och stadsbor. Dessa neoliberal projekt är endast avsedda för en begränsad del av befolkningen, och riskerar därför att skapa ökade klyftor och marginaliseringar.

1. 2 Syfte/Frågeställning

Syftet för denna uppsats är att undersöka huruvida neoliberal och feministisk planering är förenliga, samt att analysera hur neoliberal planering påverkar jämställdheten i det offentliga rummet. Detta kommer göras utifrån feministiska teorier genom granskning av planeringsdokument och marknadsföring kopplat till ett fysiskt område.

Tre års planeringsstudier har gett insikten att planering kan fungera som både orsak och lösning till sociala problem i samhället. Planering kan påverka människors rörelsemönster, känslor och det allmänna näringslivet i en stad, aspekter som alla har stort inflytande på hur människor lever sina liv. Då samhällsplanerarens grundläggande mål är att skapa ett så välfungerande och jämställt samhälle som möjligt (Manning Thomas 2012) är det viktigt att kritiskt granska de samhälleliga konsekvenser rådande planeringsparadigm har. Det är även viktigt att granska genus i staden då platsers karaktär,

eller upplevelse, är en sammansmältning av rummet och människan. Människors olikheter skapar olika uppfattningar av rummet (Friberg 2005).

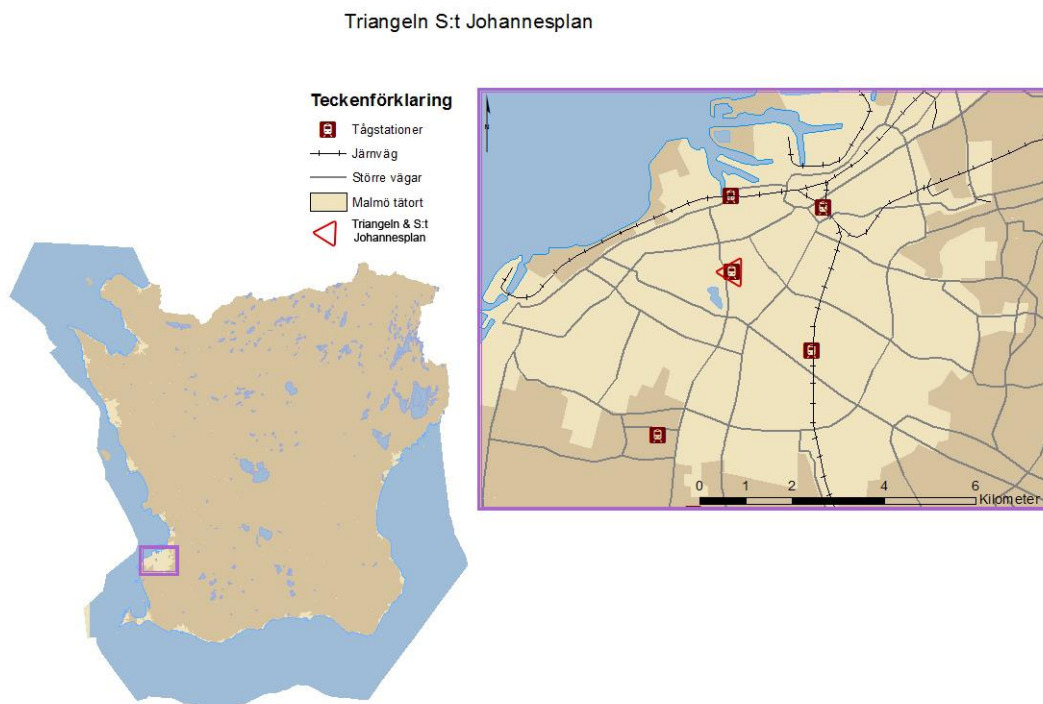
Utifrån detta formuleras frågeställningen till denna uppsats:

Är feministiska planeringsteorier förenliga med neoliberal planering, och i så fall, hur används feministiska planeringsteorier inom ett sådant planeringsparadigm? Denna huvudfrågeställning inkluderar även frågan: Hur påverkar neoliberal planering jämställdheten i det offentliga rummet?

En hypotes är att neoliberal planering och feministisk planering strävar efter två olika mål för samhället, och att feministisk planering är ett i grund och botten socialistiskt projekt som är svårt att inkorporera i sin helhet i neoliberal planering.

1.3 Avgränsning

I avgränsningen diskuterar jag den fysiska avgränsningen för fallstudien såväl som avgränsningar i teori. Jag går kort in på teorier och fysiska platser som hade varit relevanta och intressanta för min undersökning, men som inte fås med i den begränsade text- och tidram jag jobbar utifrån. Därför motiverar jag även varför jag har gjort de avgränsningar jag har, och går in och förklarar relevanta begrepp.



Figur1.1

Den fysiska avgränsningen för fallstudien i denna uppsats ligger runt området Triangeln/S:t. Johannesplan i Malmö. Malmö lämpar sig väl som lokalisering för denna uppsats

syfte, då det är en stad mitt i den neoliberala omvandlingen (Möllerström 2011). Området för undersökningen kommer i platsobservationen delas in i tre delar; köpcentret Triangeln, torget S:t Johannesplan samt Citytunnelstationen Triangeln Norra. I flera av planeringsdokumenten över Triangeln och S:t Johannesplan inkluderas även Konsthallstorget, som separeras från de övriga genom Rådmanngatan. Jag valde bort Konsthallstorget då det är en ganska liten plats, men framförallt för att jag redan undersöker ett torg. Att inkludera Konsthallstorget hade riskerat att bli upprepande och inte tillfört något till undersökningen. Jag kommer, begränsad av tidsramen för uppsatsen, inte undersöka andra neoliberal projekt i Malmö, och inte heller gå djupare in på själva planeringsprocessen, som annars hade varit mycket intressant att undersöka.

För att besvara frågeställningen behövs det först göras ett val av teori. Detta innebär också att utesluta teorier som hade haft potential att bidra till resultatet, i förmån för en annan. En av dessa teorier som inte kommer användas, men som hade kunnat skapa en intressant analys av frågeställningen hade varit Marxistiska teorier. För den här undersökningen kommer dock feministiska postmoderna teorier användas. Feministiska och Marxistiska teorier har flera gemensamma drag, exempelvis att de ämnar utmana rådande maktstrukturer i samhället. Dock passar feministiska teorier bäst för denna uppsats, då de först och främst lägger fokus på maktbalanserna som skapas av genus, snarare än av klass (Kitchin och Tate 2000).

1.3.1 Begrepp

De vitala begreppen kommer gås djupare in på under uppsatsens gång, men en kortfattad begreppsförklaring kommer underlätta läsandet av uppsatsen. Neoliberal planering definieras av ett marknadsinriktat fokus (Baeten 2012a, Taşan-Kok 2012), och kan uttrycka sig i det offentliga rummet som exempelvis exkluderande design, privatisering av mark eller att offentliga områden görs otillgängliga för vissa grupper i samhället (Edin 2014). Neoliberalism är det planeringsparadigm vi är inne i nu, och med största sannolikhet kommer förbli i en tid framöver (Baeten 2012b).

Det feministiska postmoderna planeringsperspektivet definieras av ett fokus på kvinnors upplevelser och erfarenheter, vilka har blivit åsidosatta inom tidigare forskning och planering. Feministisk planering betonar vikten av att synliggöra kvinnor, men även andra marginaliserade grupper i hopp om att stärka deras positioner (Kitchin och Tate 2000).

Ett mindre vitalt begrepp som är i behov av en definition är cisperson. Det är när en persons genus stämmer överens med det fysiska könet från födseln. Skillnaden mellan begreppen jämställd och jämlik behöver också klargöras. Jämställdhet är att det ska råda lika förhållanden oberoende av genus, medan jämlikhet berör alla människors rätt att behandlas lika (Andersson 2005a).

2. Teori

2.1 Vetenskapligt angreppssätt

För att kunna svara på frågeställningen måste det först föras en kortare diskussion kring kunskap och vetenskap. Det krävs också en redogörelse för mitt eget ideologiska ställningstagande då ämnet för denna uppsats är mycket politiskt. De teorier som kommer användas ser författarens roll som ofrånkomligen subjektiv och att det existerar ett behov av att författaren framträder i undersökningen (Snyder 1995). Min ideologiska utgångspunkt för denna undersökning är alltså relevant att ta upp för att förstå varför jag ställer de frågor jag gör. Jag är feminist, och kritiskt inställd till marknadsstyre och neoliberal planering. Teorivalet har skett deduktivt, det vill säga att jag först väljer teorier att använda mig av som jag tror lämpar sig för undersökningen, och sedan söker upp materialet att applicera det på.

2.2 Feministiska teorier

Det teoretiska underlaget för denna uppsats hittas i feministiska teorier. Dessa är teoretiska verktyg för att granska olika politiska eller teoretiska förhållningssätt för att se om de bygger på både kvinnors och mäns olika erfarenheter och världsbilder (Bacchi, Eveline 2003). Jag menar alltså på att män och kvinnor upplever världen på olika socialt konstruerade sätt, och att detta synsätt bör inkluderas i forskning.

Ontologi kan beskrivas som en uppsättning antagningar om världen och vad som kan existera, medan epistemologi beskriver vad vi kan veta om denna värld (Kitchin och Tate 2000). Ontologiskt klassas feministiska teorier som konstruktivistiska ståndpunkter, vilket innebär att sociala företeelser ses som ständigt i förändring i takt med att människors och samhällets sociala samspel förändras. Denna syn på kunskap förnekar att det finns en absolut sanning, men menar att uppfattningar om sanning är avhängigt den som betraktar fenomenet. Detta ställningstagande finns även inom epistemologin, där forskarens roll och uppfattningar ses som sociala representationer, som inte kan presentera en objektiv forskning (Bryman 2008). Feministisk epistemologi utgår från att personliga erfarenheter är legitim kunskap (Snyder 1995).

Det finns ett flertal feministiska teorier, som grundar sig i vad Mary Gaill Snyder (1995) kallar en gemensam konsensus kring både forskning och praktik. Detta kan delas upp i fyra punkter. Den första är att upplevelser är könade, de är alltså påverkade av det genus subjektet har blivit tillskrivet och alla de aspekter som följer med att bli kategoriserad

inom ett visst genus. Feministiska teorier menar att genus är socialt konstruerat och separat från kön. Den andra aspekten det råder konsensus kring är att all teori och praktik är politisk. Även den som inte tar en uttalad politisk ståndpunkt antingen stödjer eller motsätter sig det rådande politiska klimatet. Den tredje är att teori och praktik inte kan separeras, utan att det råder ett reflexivt förhållande mellan dessa två. Den sista är att inte heller subjekt och objekt kan separeras, och även här råder det ett reflexivt förhållande. Feministiska teorier menar att detta förhållande bör synliggöras för att forskningen ska lyckas (Snyder 1995).

Feministiska teorier revolterar mot vetenskapen som manligt konstruerad, och avser att ändra denna tradition. Vetenskapen ska sträva efter att återspegla de faktiska förhållanden i världen, i den mån sådana förhållanden kan identifieras, vilket den manligt konstruerade vetenskapen inte lever upp till. Den feministiska kritiken som har förts fram mot geografin, inklusive humangeografin, är att den har utgått från mannens upplevelser som norm för människor, och har förbisett att undersöka kvinnors liv och förhållanden. Geografisk forskning har haft en överlag manlig utgångspunkt, och blivit definierad av en liten, sluten, privilegierad grupp av samhället. Den moderna feminismen inkluderar också ett intersektionellt perspektiv, och menar att faktorer som etnicitet eller socioekonomisk status precis som kön spelar in i vem som har makt att definiera och styra forskning (Kitchin och Tate 2000). De feministiska teoriernas kritik mot den traditionella vetenskapen har huvudsakligen riktats mot kvantitativ forskning, vilket har skapat en tradition hos feministiska teoretiker att använda sig av kvalitativ forskning, då den i större utsträckning tillåter individers egna röster att bli hörda, och tenderar att ha en mer deltagande och givande forskarroll. Detta är dock en process i förändring, och fler och fler feministiska teoretiker inkluderar kvantitativa metoder i sin forskning (Bryman 2008). Ett problem som tas upp med feministiska teorier är att de baseras på en uppfattning att epistemologin är socialt konstruerad. Detta får många att ställa sig frågan om det i så fall går att nå kunskap, och hur den kan ses som användbar i en mer objektiv kontext (Aiken 1997). I och med att kunskap inom feministiska postmoderna teorier ses som kontextuell finns det ingen universell sanning. Detta lägger ett stort krav på forskarens reflexivitet för att producera trovärdig forskning (Snyder 1995).

Av de feministiska teorier som finns kommer feministisk postmodernism ligga som grund för denna uppsats. Feministisk postmodernism tar upp behovet av ett intersektionellt perspektiv. Även om kvinnor upplever ett förtryck i att vara kvinna, kan detta förtryck skilja sig vitt åt beroende på andra aspekter, så som etnicitet, klass, funktion, religion eller sexuell läggning. Den feministiska postmodernismen lämpar sig bra för en kritisk idé- och ideologianalys, vilken kommer vara den metodologiska grunden för denna uppsats. Metoden och teorin är lämpliga för varandra då de båda ämnar blottlägga underliggande föreställningar, normer och ideologier som upprätthåller eller döljer maktordningen (Snyder 1995, Bergström och Boréus 2012). Kritiska frågor som tas upp kring feministisk postmodernism är ifall postmodernismen riskerar att exkludera kvinnor som kategori för

sociopolitiska diskussioner. Kan erkännandet av de stora skillnaderna inom kategorin “kvinnor” gjort den gemensamma nämnaren (kvinna) så liten att den inte längre ses som en betydande aspekt för analys? (Radher och Altilia 2004). Dessa är komplexa frågor som inte kommer besvaras i denna uppsats, men som kan vara värda att ha i åtanke vid diskussioner kring feministisk postmodernism.

3. Metod och material

3.1 Material

Av underlaget för uppsatsens bild- och textanalys kommer diverse planeringsdokument från myndigheter utgöra en stor del. Även texter, samt bilder, som används i marknadsföringssyfte eller artiklar skrivna av dagstidningar kommer användas. I vilken kontext och med vilken avsedd läsekrets materialet har publicerats är även en viktig aspekt att ha i åtanke.

Mycket lite tidigare forskning finns rörande feministiska och neoliberala planeringsteorier tillsammans inom diskussioner kring det urbana rummet. Den forskning som finns är huvudsakligen snävt inriktad inom ett begränsat ämnesområde, som till exempel bostadsplanering. Även om denna litteratur inte är direkt kopplad till min frågeställning kommer den kunna bidra med nödvändig information och insikter. Detta, samt den forskning som finns kring feministisk planering och neoliberal planering separat, kommer ligga som grund för denna uppsats. Rörande neoliberalism används litteratur som Baeten och Taşan-Kok (red.) 2012 *Contradictions of Neoliberal Planning*, och *Contesting Neoliberal Planning* (2007), redigerad av Leitner, Peck och Sheppard. Denna litteratur är kritiskt inställd till neoliberal planering, och undersöker motsättningarna i neoliberal planering, och motståndet som förs mot det. Att hitta akademisk litteratur positivt inställd till neoliberal planering har varit mycket svårt. Detta tillskriver jag det faktum att neoliberalismen är det paradigm som råder just nu, och att därför behöver dessa åsikter inte aktivt upphöjas. Det är de kritiska åsikterna som står ut, och tydligt definieras mot denna bakgrund. Detta gör att min uppsats riskerar att sakna röster som för neoliberalismens talan.

Dominerande inom litteraturen rörande feministisk planering som kommer användas i denna uppsats är Snyders (1995) *Feminist Theory and Planning Theory: Lessons from Feminist Epistemologies*, samt *Gender and Planning* (Fainstein och Servon 2005) vilka tillsammans ger en bra grund att utgå från. Båda böckerna har dock nackdelen att de är flera år gamla, och riskerar därför att vara utdaterade.

3.2 Fallstudie

Att utgå från en studie av ett avgränsat fall kommer underlätta besvarandet av frågeställningen, samt förtydliga uppsatsens koppling till fysisk planering. En fallstudie är något som traditionellt inte setts som en lämplig metod för mer djupgående forskning av flera anledningar; huvudsakligen föreställningen att en fallstudie inte producerar tillräckligt med generaliserbart material (Flyvbjerg 2003). Denna utgångspunkt kritiserar Flyvbjerg (2003), som bland annat menar att fallstudier kan skapa generaliserbar kunskap, så länge fallet för studien är noggrant utvalt. Han påpekar dock att generaliserbar kunskap inte nödvändigtvis är målet för forskning, utan att det kan finnas ett värde i kunskap hämtade från säregna fall (*ibid.*). Fallstudien i denna uppsats kommer vara den pågående upprustningen av Triangelområdet i Malmö, och de texter och bilder som har producerats i processen.

3.3 Platsobservation

Platsobservationen kommer utföras på den fysiska delen av fallstudien. Triangelområdet kommer delas upp i tre delar, som kommer behandlas separat i själva platsobservationen. Dessa delar är köpcentret, stationen och torget. Att behandla dem separat kommer möjliggöra att se aspekter som är särskilda för dessa olika urbana inslag. Detta kommer vara en fördel, då de innehar egenskaper som är unika för just sin typ. För denna uppsats kommer det relevanta ligga i att titta på hur, samt för vilka, platsen är inrättad. Det kommer vara viktigt att titta efter exkluderande eller inkluderande aspekter, samt försöka se hur, och av vem, rummet används. Detta ska göras för att sedan kunna jämföra den faktiska platsen och alla dess aspekter med hur den har vilka mål som satts upp för den, och hur den har beskrivits i planeringsdokument och PR.

3.4 Textanalys av plandokument och marknadsföring

Aiken (1997) argumenterar att det är fördelaktigt att ha en teoretisk utgångspunkt vid en textanalys, och för denna uppsats kommer feministisk postmodernism ligga som grund. Inom både postmoderna och feministiska teorier ses inte texter som en enskild, individuell skapelse, utan en produkt influerad av samhället och den kontext författaren befann sig i. **Se avsnitt 2.2.**

Texterna som kommer ligga till grund för textanalysen är framförallt planeringsdokument från processen av Triangelområdets omvandling, men även handlingsplaner och riktlinjer framtagna av Malmö Stad med syftet att förbättra jämlikheten och jämställdheten i det offentliga rummet. I dessa dokument kommer mitt fokus riktas mot de delar som är

relevanta för uppsatsen, antingen genom det avgränsade fysiska området, eller genom formuleringar rörande neoliberalism eller feminism och jämlikhet. Jag kommer argumentera att tillgången till det offentliga rummet dominerar inom feministisk planering, och det som begränsar kvinnor idag är trygghetsaspekter. Därför kommer dokument rörande trygghet i det offentliga rummet inkluderas i textanalysen.

Textanalys blev en betydande metod för forskning i och med en ökad insikt i det postmoderna samhällets dominans av berättelser som förmedlas genom olika typer av texter, bilder och filmer (Aiken 1997). Textanalys kan göras på ett flertal olika sätt beroende på vad det är som ska undersökas. För analysen i denna uppsats lämpar sig den kritiska idé- och ideologianalysen, alltså en textanalys som avser att kritiskt granska texterna, snarare än att systematisera innehållet. Den kritiska idé- och ideologianalysen är ett starkt verktyg för att kritiskt granska en ideologis egentliga konsekvenser inom samhället den verkar. Analysen har ofta använts för att identifiera politiska eller ideologiska principer som öppet eller underliggande verkar i samhället (Bergström och Boréus 2012). För kritisk idé- och ideologianalys är det oerhört viktigt att sätta in texterna en analyserar i en fysisk, social kontext (*ibid.*), och detta kommer göras genom fallstudien.

Bergström och Boréus (2012) tar upp fyra frågor som kan ställas till texterna en avser att analysera i en kritisk idé- och ideologianalys. Dessa frågor behöver inte ställas explicit, men fyller en stöttande funktion under textanalysens gång. Frågorna är, citerade från författarna; "1. Hur beskrivs relationen mellan olika samhällsgrupper? 2. Hur värderas dessa relationer? 3. Vad, om något, föreslås utifrån den framkomna analysen av relationen mellan grupperna [...] 4. Bidrar textens ideologi till att dölja och upprätthålla makt? (Bergström och Boréus 2012:160). Dessa frågor kommer ha en vägledande funktion under denna uppsats textanalys.

En ideologi består av en yttlig del, som visas och representeras utåt mot samhället. Utöver detta består den även av en latent del, vilket är den del som en kritisk idé- och ideologianalys huvudsakligen ämnar undersöka (Bergström och Boréus 2012). Utifrån Bergström och Boréus (2012) kan analysprocessen delas in i tre delmål. Det första målet att uppnå är att presentera och analysera texterna. När detta är gjort är det andra målet att hitta textens ideologiska latent delar, och identifiera vilken verklighet texten utgår från. Det sista målet är att beskriva ideologins kontext i samband med institutioner och grupper i samhället, till exempel genom att visa på vem texten riktar sig mot, eller vilken institution den är producerad av. Kritik som har riktats mot ideologianalysen menar att det inte finns något stöd för varför just denna teori skulle se igenom ideologiernas manifesterade fasad för att kunna analysera de latent meningarna (*ibid.*).

I en textanalys ska dokumenten analyseras utifrån den kontext där de är skapade, men även utifrån den tilltänkta läsekretsen. Utöver det bör en ta hänsyn till den intertextuella

bakgrunden, sammanhanget med andra texter som dokumentet har producerats inom och refererar till. En kvalitativ textanalys brukar vanligtvis baseras på ett antal i förväg definierade ord, begrepp eller kategorier som tillämpas på dokumenten som ska analyseras (Bryman 2008). Den textanalytiska processen för denna undersökning kommer börja med indexering, eller kodning, genom skapandet av idealtyper (se **avsnitt 4.8**).

Bryman (2011) räknar upp ett antal frågor som är relevanta att försöka undersöka vid en textanalys. Dessa är givetvis inte applicerbara rakt av på alla texter, utan bör snarare ses som en hjälp vid analysen. De kommer också fungera som en bas för mig att utgå från i det första skeendet av textanalysen.

- Vilken generell kategori är just denna information ett exempel på?
- Vad representerar denna information?
- Vad handlar denna information om?
- Vilket tema är denna information ett exempel på?
- Vilken fråga om ett tema ger denna information upphov till?
- Vilket slags svar på fråga om tema implicerar denna information?
- Vad är det som händer här?
- Vad gör människor?
- Vad säger människor att de gör?
- Vilket skeende handlar det om?

Att genomföra textanalysen sker i steg. Grunden för hur textanalysen genomförs hämtas även här hos Bryman (2011).

- Läs igenom materialet en första gång utan att göra några analyser. Gör eventuellt markeringar och notiser om något står ut som extra slående.
- Läs materialet en gång till, denna gång skapa så många notiser som möjligt. Identifiera nyckelord och idealtyper, och gör ett index över dessa ord.
- Granska indexet kritiskt.
- Finns det fler generella och teoretiska idéer som rör koder och data? Generera teoretiska idéer rörande data och kopplingar mellan begrepp och kategorier

3. 5 Bildanalys

Bilder säger mer än tusen ord brukar det heta. En bild kan illustrera enorma mängder information, men även i sig vara bärare av intressanta aspekter. En bild eller illustration har alltid skapats, oavsett om det är med ett uttalat eller omedvetet syfte. Är bilden så kallad ”stagead”, iscensatt, finns det en anledning att undersöka varför just detta ville avbildas. Även en ostagead bild är riktad mot ett speciellt motiv, annars skulle inte detta

motiv vara föremålet för bilden. Att bilden sedan sparas, och visas, kan också berätta mycket. Vem är det som sparar bilden? Vem är det som visar den? Varför? Till slut är det även värt att lägga fokus på vad som inte illustreras eller visas. I Bryman (2011) illustreras detta genom ett tankeexempel från en nöjespark. PR-bilder därifrån lär endast visa människor som har roligt. Så påverkar de vår syn av en nöjespark. Vad de inte visar är alla negativa situationer som kan uppstå. En publicerad bild visar alltså vad avsändaren vill förmedla. Av dessa anledningar är bilder och illustrationer en viktig del av min analys. Bilderna som kommer ingå i analysen är de som är publicerade eller skapade i samband med de analyserade texterna. Dock måste det här ske ett visst urval, då många av bilderna är ritningar som inte är relevanta för denna undersökning. Jag kommer istället lägga mitt fokus vid bilder där det förekommer urskiljbara individer, då dessa bilder kommer säga mest om hur och av vem rummet är tänkt att användas.

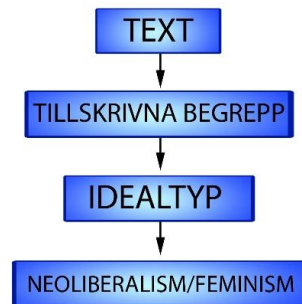
3.6 Idealtyper

Idealtyper är ett begrepp myntat av sociologen Max Weber. I denna uppsats kommer idealtyper används som metodologiska redskap. Idealtyper tas fram genom identifieringen av någorlunda konkreta och jämförbara drag, tankar, idéer eller beteenden hos det en avser att analysera, för att sedan koka ner dessa till enstaka ord eller kortare beskrivningar. Denna identifiering grundas teoretiskt i sammanfattningar av tidigare forskning samt tydligt urskiljbara drag hos det som ska analyseras. Ett krav på idealtyper är att de ska vara relevanta för den verklighet som de analyseras inom (Esaiasson 2003). En idealtyp skapad med dagens neoliberala värderingar i åtanke bör till exempel alltså inte ha inslag hämtade från en irrelevant tidsepok.

Vad som är viktigt att klargöra i fråga om idealtyper är att de endast är grovt generaliserade bilder av fenomenet som de baseras på. De visar alltså inte ett medelvärde, eller representativ bild av fenomenet, utan tanken är att de ska belysa egenskaper som kan anses vara typiska för fenomenet (Esaiasson 2003).

Jag kommer använda idealtyperna för att i textanalysen plocka ut intressanta formuleringar och aspekter hos texterna. Idealtyperna tillskrivs ord eller begrepp för att förklara av vad de kan representera i texterna. Exempelvis: I meningarna ”Ett mål är att stärka stadskärnans identitet, attraktivitet och funktion som mötesplats. I detta arbete ingår både att göra torgen attraktiva med unik identitet och att rusta upp gaturummen i enlighet med ett stadsmiljöprogram” (Malmö Stad, Svenska Kyrkan 2008) identifierar jag ’attraktivitet, mötesplats, och unik identitet’ som ord och begrepp som kan tillskrivas den kreativa klassens ideologi, vilket i sin tur leder oss till att anse att citatet har neoliberala undertoner.

På detta sätt avser jag att kunna härleda latenta värderingar av antingen neoliberala eller feministiska planeringsideal hos texterna.



Figur 4.1

Utifrån litteraturen jag presenterar i denna uppsats har dessa ord eller begrepp utvalts som idealtyp för sina respektive planeringsteorier:

Idealtyp för neoliberal planering	Idealtyp för postmodern feministisk planering
Marknadsfokus (tillskrivs: handel, shopping, uteserveringar etc.)	Genusets betydelse (tillskrivs: män och kvinnors olika uppfattningar och behov)
Tävling (tillskrivs: planeringstävlingar, branding, utmärkas internationellt etc.)	Tillträde (tillskrivs: allas rätt att vara i rummet och använda det hur de vill)
Kreativa klassen (tillskrivs: attraktivitet, kultur, mötesplatser, kluster)	Kvinnors perspektiv (tillskrivs: trygghet, barnperspektiv)
Exkluderande (tillskrivs: ekonomiska barriärer, fysiska eller psykologiska hinder, dålig representation)	Tillgänglighet (tillskrivs: avsaknad av barriärer, tillträde genom alla transportmedel, och för alla grupper)

Vissa av texterna för textanalysen är för korta för att det ska vara givande att applicera idealtyp på dem. Dessa texter kommer, liksom de andra, analyseras utifrån den kritiska idé- och ideologianalysen, men utelämnas som idealtyp.

4. Analys

4.1 Text- och bildanalys

Dokument 1.

Planerad trafik i området kring station Triangeln: Tillhör Dp 4946, del av kv. Kaninen m fl. i Innerstaden i Malmö (2008)

Trafikavdelningen, Malmö

Planerad trafik i området kring station Triangeln är ett dokument från trafikavdelningen på Malmö gatukontor, och är ett komplement till Detaljplanen över området från 2008. Dokumentet inleds med en stor illustration över området sett från S:t Johannesgatan. Bilden visar varken bil- eller busstrafik i rörelse, men flera människor som rör sig till och från stationsuppgången, som



Figur 4.1

är centrerad på bilden. Vad som är intressant med denna bild utöver avsaknaden av cyklister är den ojämna fördelningen av män och kvinnor representerade på bilden. Bilden är ett kollage, och har 20 personer inklipta. Av dessa är 14 män och 6 kvinnor. Det är en mycket homogen grupp som visas upp. Förutom ett litet barn är alla över 30, nästan alla propert jobbkädda, icke-rasifierade och utan avvikande funktionsvarianter. Vad som tydligt visas upp på bilden, och som betonas i texten är den höga rörligheten.

I rapporten framgår det att ambitionen är att området ska fungera som en länk mellan stadsdelar för pendlare. Att olika trafikalternativ ska finnas tillgängliga visar på en insikt i hur olika grupper i samhället rör sig. Det går dock tydligt att se en okritisk hållning till biltrafik och kommers. Då handeln anses vara viktigt för området måste en viss biltrafik främjas. Varuleveranser måste kunna komma in i området, precis som biltrafik till bostäderna. Trygghet nämns nästan uteslutande i förhållande till trafiksäkerhet, och hur detta ska uppnås går det inte närmare in på. Det som i största grad diskuteras i rapporten är hur bil- och busstrafik ska drivas utan att bryta mot miljö kvalitetsnormerna uppsatta av Malmö stad. Rapporten upprätthåller en normativ livsstil där arbete och kommers är de två stora inslagen i människors liv. Befolkningen beskrivs indirekt som en otroligt homogen, vit, medelålders medelklass, märkligt nog bestående till $\frac{3}{4}$ av män. I denna värld finns det inte plats för individer utan ekonomisk makt, eller med en livsstil som skiljer sig från den beskriven ovan. Tillgänglighet var ett av de mest förekommande

idealtypsbegreppen i denna text. Även fraser och attityder kopplade till den kreativa klassen var vanligt förekommande.

Dokument 2.

S:t Johannesplan och Konsthallstorget- Program för projekttävling (2008)

Svenska Kyrkan och Malmö Stad

Hur själva utformningen av torget mellan S:t Johanneskyrkan, Station Triangeln och köpcentret Triangeln skulle bli bestämdes efter en tävling mellan Nyréns Arkitektkontor AB, White Arkitekt, Schönherr Landskap K/S och Henning Larsen Architects. Tävligen vanns av White Arkitekt. Dokumentet i fråga är själva programmet för tävligen, det bidrar med relevant information till tävlingsdeltagarna, men också krav och önskemål för hur platsen ska utformas från Svenska Kyrkan samt Malmö Stad. Dokumentet är inte huvudsakligen tänkt att läsas av allmänheten, utan riktar sig framförallt till företagen som deltar i tävligen. Dock är den i språk och utformning mycket lik en detalj- eller översiktsplan, vilket är förklarligt då den är framtagen av Malmö Stad.

Bilderna i detta dokument domineras även här av rörelse. Bilderna illustrerar skuggfigurer av vuxna människor i rörelse. En av bilderna visar torget sent på kvällen, men trots det är det fullt av folk, som en och en, eller ett fåtal i par, är på väg någonstans. Ingen är där för att umgås, och inte heller några barn eller ungdomar förekommer. Torget är inte upplyst, men köpcentret och hotellet i bakgrunden är desto mer så. Det ger en tydlig signal om att det är dessa ställen som är det viktiga, och att torget är endast en plats för att röra sig till eller från dessa platser. Att människorna illustreras genom suddiga skuggfigurer ger även en indikation på att individen inte är så viktig för platsen.



Illustration: Nyréns Arkitektkontor
Figur 4.2



Illustration: Imagix A/S
Figur 4.3

Projekttävlingen letar efter en plan över Triangeln som ska skapa en "livlig, central, knutpunkt" (Svenska Kyrkan, Malmö Stad 2008:4). Samtidigt betonas vikten av att torget ska vara en mötesplats, där människor kan träffas och ta det lugnt, vila, eller ta en fika. Platsen ska vara till för alla, och vara överblickbar och trygg, men även vacker och intressant. Hur detta ska uppnås är upp till de tävlande företagen.

Programmet för projekttävlingen tar upp trygghetsaspekten som en viktig aspekt både i relation till trafiksäkerhet och individens trygghetskänsla. Dock skriver de “[u]nder de senaste åren har frågor som rör trygghet kommit alltmer i fokus. Trygghet handlar till stor del om en känsla som inte alltid har ett direkt samband med den faktiska säkerheten.” (Svenska Kyrkan, Malmö Stad 2008:25). Här vill jag komma med invändningar kring att detta inte är ett rimligt ställningstagande att ta, och som kan ha negativa konsekvenser för hur planeringen utformas, se **avsnitt 4.2.2**.

Utifrån idealtyperna går det att se att koncept rörande kreativa klassen och marknadsfokus innehar en stor betydelse, samt att tillträdet är ett viktigt mål i texten.

Dokument 3.

Öppen Scen (u.å.)

White Arkitekt

Detta är det vinnande bidraget till projekttävlingen som har legat som grund för utformningen av S:t Johannesplan och Triangelområdet. Den inledande illustrationen som visas i bidraget är en mörk, tecknad, översiktsbild över torget och S:t Johanneskyrkan. Denna bild illustrerar hur belysningen har tänkts fungera. Vissa bitar av torget, och även nedgången till stationen är väl upplysta, men kontrasteras starkt av den mörka, lummiga parken som omger kyrkan. Den andra illustrationen är ljus och visar människor i rörelse med shoppingkassar (bland annat en från H&M). Inga barn eller rasifierade är med på bilden. Utöver detta visar bidraget ritningar på sittmöbler som används för vila eller lek, så som skateborading.



Figur 4.4

Den andra illustrationen är ljus och visar människor i rörelse med shoppingkassar (bland annat en från H&M). Inga barn eller rasifierade är med på bilden. Utöver detta visar bidraget ritningar på sittmöbler som används för vila eller lek, så som skateborading.

Från analysen genom idealtyperna utmärker sig de neoliberal tendenserna genom citat som: ”Våra mål är abstrakta och rör sig om, karriär, status, livsstil, varumärke-identifikation och självförverkligande.” (White Arkitekt u.å:1), eller ”Vi måste skapa vår identitet i varje givet ögonblick. Just do it. Make it happen. Express yourself.”(White Arkitekt u.å:1). Ytterligare produktplacering kan anas, men här i form av slogans från kända kedjor. Detta kan ses som en indikator på att bidragets tyngdpunkt läggs vid konsumtion.

Trygghet nämns enbart i samband med belysning. Behovet av viloplats och mötesplatser tas upp i bidraget, men överlag diskuteras design mer än funktion. Texterna

är överlag formulerade mycket löst och märkligt, och det går inte att urskönja en röd tråd genom bidraget.

En mer jämförande analys mellan planerna som framförs i bidraget och det faktiska resultatet finns i avsnitt **Platsobservation 4.7**.

Dokument 4.

Porten till parkernas stad (u.å.).

Henning Larsen Architects

Detta dokument är ett av tävlingsbidragen till projektävlingen S:t Johannesplan och Konsthallstorget. Detta bidrag blev inte belönat med motiveringen att stilen var för modern för att passa in med kyrkan. Förslaget kritiserades även för att skapa en miljö som, istället för att

bli trivsam, blir ödslig. Fördelningen mellan könen på individerna på bilderna som går att urskilja är överlag jämn. Alla bilder har inslag av både rörelse och vila, blandade åldrar och olika sätt att nyttja det offentliga rummet. Överlag visas olika åldrar, barnfamiljer och ungdomar, samt vuxna och äldre som umgås, leker, rör sig eller vilar. Tydligt rasifierade individer, eller individer inte tillhörande en annan ekonomisk klass än medelklass, samt individer med olika funktionsvarianter går inte att urskilja. Familjekonstellationerna som visas representeras med en ensam man med flera barn. Den sista bilden visar dock bara fem äldre män, fyra som sitter och umgås på en låg sittmur, samt en i bakgrunden, ledandes en cykel.



Figur 4.5



Figur 4.6



FYRA MÄN SITTER PÅ EN SITTMUR I BRUGGAN
Figur 4.7

Detta dokument lägger stor vikt vid att skapa ett stadsrum som enligt dem är till för alla, som tillåter olika aktiviteter och sätt att nyttja rummet på. Det ska gå att vila, umgås, röra sig och konsumera. Dokumentet tar även upp behovet av att skapa ett rum för gränsöverskridande möten, där individer från

olika kulturella bakgrunder, åldrar och med olika intressen kan mötas. Dock nämns inte klass eller genus alls.

Platsen ska ha olika texturer i marken för att göra det lättare att orientera sig på platsen. Belysning ska bidra till orienterbarhet, men även trygghet, och för att skapa stämning och glädje. Trygghet är inget som diskuteras närmre än så. Dock nämns det att förekomsten av utrymmen i det offentliga där kreativa grupper kan utöva sin verksamhet höjer platsens attraktivitet. Detta i sin tur stimulerar den kommersiella delen av rummet. Detta är en tydlig vink om att de vill skapa ett rum för den kreativa klassen.

Dokument 5.

Staden, tron och konsten (u.å.).

Schønherr Landskab

Detta tävlingsbidrag slår mig som mycket intetsägande. Texterna är ordrika men innehållslösa. Bidraget är obelönat, och kritiseras från juryns håll för att skapa en plats som är alltför öppen och otydlig. Bidraget har ett långt inslag om hur ljussättning kan användas för att skapa stämning och konst. Ljuset ska hjälpa till att skapa trygghet och överblickbarhet. För att skapa trygghet nämns också restauranger, butiker och kaféer på markplan som en positivt bidragande faktor.

Bilderna till även detta tävlingsbidrag målar upp en väldigt homogen befolkning. Nästan alla är antingen barn under 10 eller vuxna över 20. Kvinnor och män är överlag jämnt representerade i bilderna, och två rasifierade män skymtas. Utöver detta används rummet på ett oerhört normativt sätt. En av bilderna visar en folkmassa på torget, där alla rör sig åt olika håll, till och från stationen. Den andra bilden är närmare kyrkan, och visar individer i lugn rörelse, eller umgänge, samt två barn som leker.



Figur 4.8



Figur 4.9

Dokument 6.

Motto Mosaik (u.å.)

Nyréns Arkitektkontor

Detta tävlingsbidrag inleder med påståendet att Malmö vill vara expansivt och dynamiskt. Att de pratar om staden som en egen, medveten entitet kan ses som stadens ökade betydelse som ett varumärke, och att staden som helhet är viktigare än invånarna. Även i detta tävlingsbidrag pratas det om vatteninstallationer som ska uppmuntra till lek, men trots detta är fler installationer i bidraget designade utan inbjudan till lek.

Det enda som nämns i relation till trygghet är att ljuset ska hjälpa till att skapa en trygg, överblickbar och vacker miljö. Detta upprepas flera gånger, men ingen vidare analys tillförs. Bilderna visar ljusa sommarkvarnar. Människor är i rörelse, men det förekommer även lek och vila. Könsfördelningen är lika till antal, men de individer som syns bäst är kvinnor. I en av bilderna är en ung tjej på skateboard centrerad, vilket lyfter en positiv attityd till ungdomar, kvinnor och aktiviteter. Dock finns inga andra mellan 5 och 30 med på bilderna.

Jury för tävlingen menar att bidraget hade skapat en plats som kunde upplevas som alltför sluten och överarbetad, och antogs därför inte.

Dokument 7.

Översiktsplan för Triangeln Umas Medeon Öp nr 2031 (2008)

Malmö Stadsbyggnadskontor.

Dokumentet är en del av översiktsplanen över Malmö, antagen av kommunfullmäktige 2008. Syftet med översiktsplanen är att samordna planeringen och utvecklingen av området Triangeln, Sjukhusområdet samt Medeon. Dessa områden ligger som en korridor i mitten av Malmö, och ska skapa ett medicinriktat kluster med handel, forskning, utbildning, bostäder och kultur.



Figur 4.10



Figur 4.11

visar övervägande vita, medelålders män som uppvisar en viss socioekonomisk status. Av de övriga bilderna är även här alla icke-rasifierade. De visar blandad rörelse, heterosexuella par, men inga som synbart tillhör en ekonomiskt utsatt klass, så som hemlösa eller personer tvungna till tiggeri. Fler bilder, som dock är mycket mindre och svårare att analysera, förekommer i dokumentet.

Det finns tre bilder med identifierbara människor på, relevanta för avgränsningen för undersökningen. Som övriga bilder är även dessa kollage. En av bilderna används två gånger, och en annan av dem finns även med i **Dokument 1**, *Planerad trafik i området kring station Triangeln*. Bilden, som har analyserats mer genomgående ovan,

Den fördjupade översiktsplanen lägger stort fokus vid viljan att skapa synergieffekter från verksamheter, handel, transport och högskolan. Triangulering mellan högskola, sjukhus och näringsliv är ett tydligt mål. Förekommande på flera ställen är även trygghetsaspekten, som ska uppnås genom att skapa överskådliga, lättorienterade upplysta platser. Upplevelsen av trygghet ska inte kompromissas och är viktig att uppnå under alla tider av dygnet.

Dokument 8.

Trygg Stadsmiljö: tankegångar- riktlinjer- arbetsmetod (2006)

Malmö Stadsbyggnadskontor

De bilder med identifierbara personer i rapporten visar kvinnor, samt vid några tillfällen även barn. Ingen är rasifierad, eller verkar tillhöra något annat än medelklass. Folk är i rörelse, på uteserveringar, eller barn som leker.

Rapporten menar att blandad funktionsuppdelning, samt blandade upplåtelseformer, i ett område har positiv inverkan på aspekter som närhet, tillgänglighet och trygghet. I mina analyser tolkar jag det som att skapandet av trygghet och tillgänglighet i ett område inte är något som nödvändigtvis står som en motsats till neoliberal planering. Denna trygghet och tillgänglighet i dessa projekt är dock bara förunnade en viss socioekonomisk klass, då blandade upplåtelseformer inte är något som vanligtvis profilerar neoliberal bostadsprojekt (Catungal, Leslie 2012).

Även i detta dokument diskuteras trygghet utifrån skapandet av överskådliga platser med god orienterbarhet. Platser ska vara upplysta, och planeringen ska undvika slutna fasader vid marknivå. Uteserveringar och ett aktivt gatuliv ska uppmuntras, bostäder ska kunna nås från gatan, och gatubilden ska "på ett tydligt sätt visa ansvarsförhållanden, vad som

är till för alla och vad som är privata zoner” (Malmö Stadsbyggnadskontor 2006:6). Denna formulering slår mig som mycket märklig. Vad menas med ansvarsförhållanden och privata zoner? Hur skulle detta påverka stadsbilden och tryggheten i ett område? Min enda tolkning är att Stadsbyggnadskontoret anser det vara viktigt att markera vilka områden som inte är tillgängliga för alla, och att detta, för de som har tillgång till områdena, skapar trygghet i vetskapen att obehöriga inte har tillträde dit. Det problematiska är bland annat att otryggheten kan upplevas även av de som inte har tillträde till dessa privata zoner.

Dokument 9.

Projekttävling- S:t Johannesplan och Konsthallstorget. Juryns Utlåtande (2008).
Malmö Stad

Juryn för projekttävlingen har sammanställt sina utlåtanden om de tävlingsbidrag som presenterats som förslag till utformningen av S:t Johannesplan och Konsthallstorget. Juryn motiverar sitt beslut med att förslaget skapar tillräckligt med plats för både pendlare och tillfälliga besökare, och att platsen både kan användas som en genomfart för gång- och cykeltrafikanter, men även som en plats för längre vila. De utser White Arkitekturs ”Öppen scen” som det vinnande bidraget. Detta motiveras med att förslaget presenterar en vacker planlösning, som sammanbinder de olika delarna som ingår i torgets upplägg. Dock påpekar de flera punkter hos planen som behöver förbättras. Av denna kritik spelar ljussättningen en stor roll, då juryn anser att planen som presenteras visar en alltför för dåligt upplyst plats. Det nämns inget om varför detta är ett problem men det är rimligt att tolka det som att det finns en oro för att skapa en plats som upplevs som otrygg och därför inte utnyttjas under mörka timmar. Däremot nämns det inget mer kring hur belysningen borde förbättras.

Dokument 10.

Hållbar jämställdhet - Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering 2011-2020 (2010)
Malmö stad

Hållbar jämställdhet - Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering 2011-2030 är en rapport från Malmö Stad, med riktlinjer och mål för Malmö Stads verksamheter. Syftet med planen är att skapa jämställd myndighetsutövning och jämställda verksamheter. Planen utgår från att kvinnor och män har olika erfarenheter och att detta måste synliggöras och inkluderas i arbetet för att kunna uppnå ett jämställt samhälle. Denna rapport inkluderas i textanalysen då den pekar ut värderingar som planeringen i Malmö bör följa.

”Utifrån ett verksamhetsperspektiv, innebär hållbar jämställdhet i Malmö stad att säkerställa likvärdiga verksamheter, service, bemötande,

myndighetsutövning, likvärdig fördelning av resurser och jämställd fördelning av makt och inflytande till alla kvinnor och män, flickor och pojkar oavsett bakgrund och tillhörighet. Det innebär också att alla former av diskriminering ska motverkas.” (Malmö Stad 2010:5).

Rapporten är ett av de få dokument som behandlar män såväl som kvinnor i jämställdhetsdiskussioner. Det läggs stort fokus på deltagande och representation i beslutsprocesser, men även vikten av ett jämlikt bemötande av invånarna.

Pressmeddelande 1.

”Öppen scen” är det vinnande förslaget för S:t Johannesplan och Konsthallstorget.
(2008)

Malmö Stad

Pressmeddelandet berättar vem det är som har vunnit tävlingen att utforma S:t Johannesplan, och ger en kort beskrivning av både förslaget och juryns motivering. Att det vinnande förslaget ska skapa en livlig, central knutpunkt är vad artikeln lägger sitt fokus vid. Platsen ska bli en modern knutpunkt, som behåller sin gröna karaktär och, enligt pressmeddelandet, kommer berika Malmös stadskärna. Även här upprepas mantrat att platsen ska bli den nya entrén till Malmö. Den enda bilden till texten är en illustration, som visar suddiga shoppare som rör sig över torget. Denna text visar att det finns en hög tilltro till synergieffekter som platsen ska föra med sig.

4. 2 Feminism inom planering

Författarna och föreläsarna Radher och Altilia (2004) menar att de ser en nedgång i vilja att diskutera feminism inom modern planering, och att det kan finnas två potentiella bakomliggande orsaker till detta. En av förklaringarna som de avvisar är att feminism och genusanalys har blivit så väl integrerade inom planeringen att det inte längre står ut som en enskild fråga. Dock hänvisar de det minskade intresset för feminism inom planering till att dessa frågor återigen har blivit marginaliserade. Detta baserar författarna dels på egna upplevelser i klassrummet som föreläsare inom feminism och planering, men även undersökningar gjorda på flertalet universitet, samt statistik rörande kvinnor inom planeraryrket. Denna statistik visade att en stor diskrepans finns mellan antalet kvinnor inom planeringsstudier jämfört med antalet kvinnor inom planeringsyrket, där antalet studerande långt överskrider antalet inom yrkeskåren. Författarna tittade även på antalet publikationer rörande feminism och planering publicerade inom Associated of Collegiate Schools of Planning (ett samarbete mellan ett flertal planeringsinriktade institutioner vid olika universitet runt om i världen) (ACSP 2013). Dessa artiklar motsvarade ca 3-4% av alla publikationer år 1990, men hade dalat till ca 1 % år 2002/3 (Radher och Altilia 2004).

Feministisk planering kan exemplifieras genom behovet av att se processerna och rörelserna mellan sfärerna som påverkar varandra (Fainstein 2005, Bondi 1997). Exempelvis påverkas kvinnors liv i hög utsträckning av tillgång till lättillgängliga faciliteters som underlättar för en vardag med arbete och hushåll, samt bostäder som ensamstående kvinnor med barn kan ha råd att bosätta sig i (Hayden 2005). Utan dessa faciliteter försvåras kvinnans vardag, då hon, utöver lönearbete fortfarande har huvudansvar för barn och hem (Statistiska Centralbyrån 2012), Utan billigt boende och lättillgängliga faciliteter som dagis och matvarubutiker riskerar fler kvinnor att bli ekonomiskt beroende av sin partner (Hayden 2005). Feminism i planering kan även inbegripa att undersöka kvinnors rörelsemönster i staden, att se var de känner sig trygga och inte, att tillgodose fungerande kollektivtrafik och andra transportmöjligheter (Forsyth och Sandercock 2005).

4.2.1 Dikotomier

Det finns en stark normativ föreställning i samhället om människans två kön. Dessa ses som absoluta sanningar kopplade till specifika identiteter och beteenden (Forsberg 2005). Denna uppdelning skapar problem genom att bli en normativ diskurs som infiltrerar alla områden i samhället. Det är idag en okontroversiell fråga att diskutera de kvinnligt och manligt kodade områdena i staden. Föreställningen om mäns och kvinnors åtskilda urbana liv har sin grund i en västerländsk idealisering av urbaniseringen, då män började förvärvsarbeta. För att möjliggöra detta begränsades kvinnors möjligheter till egen försörjning. Detta exkluderade kvinnor från vissa typer av arbeten, och vissa delar av staden. Detta till trots levde och arbetade kvinnor i staden, men då deras rörelsemönster var annorlunda än mäns har dessa blivit osynliggjorda. Bilden av åtskilda rum är varken idag eller tidigare i historien sann för den stora delen av befolkningen. Föreställning om åtskilda liv har dock legat som en grund för dikotomin offentligt/privat, stad/ytterområde, manligt/kvinnligt, som inte heller är absoluta sanningar, utan har varit ideal som endast en begränsad del av befolkningen har levt efter (Bondi 1997). Enligt Bondi (1997) kan en även diskutera dikotomin mellan offentligt och privat som förhållandet mellan staten och marknaden, eller det "manliga" offentliga rummet, och den privata "kvinnliga" familjesfären. Denna dikotomi har även använts för att diskutera hetero/homosexualitet. Åtskillnaden mellan det privata och offentliga har under 1800- och 1900-talet haft en begränsande effekt på både mäns och kvinnors liv. Framförallt drabbade dock denna begränsning kvinnor, som kom att ses som en del av hushållet, en ägodel till mannen. Detta patriarkala synsätt har varit det dominerande inom planering, och förstärkt kopplingarna mellan kvinnor och det privata hemmet, lokaliserat i ytterområdena av staden, en föreställning som lever kvar idag (*ibid.*).

En av de kanske mest framträdande frågorna för feminister, och framförallt feministiska planerare, har varit att försöka göra det offentliga rummet tillgängligt för även kvinnor.

Inom planeringen har detta ofta resulterat i ett fokus på kollektivtrafikförbättringar, och ökad trygghet i det offentliga rummet. Kampen för kvinnors inträde i det offentliga rummet har kompletterats med en, förvisso inte lika närvarande, diskussion kring män tillgång och ansvar för det privata (Bondi 1997). Bondi (1997) argumenterar att dessa försök, trots sina goda intentioner, och i viss mån goda resultat, fortfarande jobbar inom dikotomin offentligt/privat- manligt/kvinnligt. Detta menar hon är något feministiska planerare bör försöka se bortom, då både det offentliga och privata bör bli genusmässigt okodat. Hon menar alltså att för att nå ett jämlikt samhälle bör obalansen mellan genusen/könen elimineras, istället för hur det är idag, då kvinnor i det offentliga rummet ska eftersträva en manlig norm.

Kapitalismens skapande av olika urbana sfärer manifesterade redan rådande fördomar och begränsningar mot kvinnor. Kvinnors aktiviteter, även utanför hemmet, ses som påverkade av deras roller som mammor eller ansvariga för hemmet och det sociala. Tvärt emot detta hade det kunnat vara givande att se hemmet som influerat av de andra sfärerna i kvinnors liv (Fainstein och Servon 2005).

”In challenging the definition of the public domain in liberal theory, feminists have shown that liberal theory has ignored the political nature of personal life, the interconnections between gender relations in the family and the paid workplace, and the fact that socialization for citizenship occurs in the domestic realm” (Forsyth och Sandercock 2005:75).

4.2.2 Kvinnors otrygghet i det offentliga rummet

Även om känslan av otrygghet och en fysisk säkerhet inte står i en direkt korrelation behöver det inte betyda att det inte finns faktiska säkerhetsbrister i det offentliga rummet. Utsattheten för hot och trakasserier är större hos kvinnor än hos män. När det gäller trakasserier är i 48 % av fallen gärningspersonen en okänd (Brå 2015). Denna statistik visar att det är rimligt att anta att kvinnor utsätts för hot och trakasserier just för att de är kvinnor. Att bli identifierad som kvinna är något som skapar problem och diskriminering i alla tänkbara situationer i livet, och att bemöta detta är något som ingår i själva begreppet kvinna. Birgitta Andersson beskriver detta problem i relation till riskstrategier som kvinnor tar till som preventiva skydd mot mäns våld. “För många kvinnor härrör också riskkalkylering [mot mäns våld] från en ´tyst kunskap`, så självklart och väl införlivad i att vara ´kvinna` att den inte verbaliseras.” (Andersson 2005b:70).

“The ideal of separate spheres also reverberates through moral judgments made about the behaviour of women and men in ´public` spaces - for example, on relation to discussions of ´stranger danger` which often suggest that women have less right than men to occupy urban spaces (Bondi 1997:162).

Vad jag ser som en mycket talande illustration över denna maktobalans är att män upplever otrygghet i mötet av flera män, men inte i mötet med flera kvinnor, eller en ensam kvinna eller man. Kvinnor upplever däremot otrygghet i mötet av både en eller flera män (Andersson 2005b). För en kvinna är mannen alltså ett hot i sig. Jag menar att denna rädsla, eller känsla av otrygghet, baseras i en verklighet som inte går att förneka. Den baseras i patriarkala strukturer som finns överallt i samhället, som manifesteras genom attityder om utseende och klädsel. Den baseras i frånvaron av en samtyckeslag, och i de nästan vardagliga mötena med män som genom rop, busvisslingar, gester, eller liknande, markerar sin makt i det offentliga rummet. Detta är inte något som kan eller bör förminskas till enbart "en känsla av otrygghet utan samband med den faktiska säkerheten". Avsaknad av våld eller hot innebär inte frihet från potentiellt våld eller hot, något som ständigt hänger över kvinnor i deras vistelse i det offentliga rummet.

4.2.2 Socialism och feminism

Enligt Radher och Altília (2004) kom den tredje vågens feminism med ett intersektionellt perspektiv som revolterade mot de tidigare vågornas snäva syn på kvinnor. Detta nya perspektiv inkluderade utöver genusfrågor även ämnen relaterade till rasifierade individer, religion, hbtq- och klassfrågor, och skapade en stark diskussion kring vita, heterosexuella, ciskvinnors sociala och ekonomiska övertag.

Jag menar att dessa frågor är vitala för att kunna föra diskussionen om feminism och kvinnors position i samhället. Genom fokus på klassfrågor skulle exempelvis Marxistiska teorier bidra mycket till denna typ av diskussion. Dock har ett tydligt genusperspektiv saknats inom Marxistiska teorier. (Forsyth och Sandercock 2005). Feministen och socialisten Anja Meulenbelt, skriver om detta i sin bok *Feminism och socialism*, från 1979, att "[k]vinnofrigörelse inom ett kapitalistiskt samhälle är inte möjlig, men socialism allena innebär ändå ingen garanti för att män och kvinnor blir jämställda." (Meulenbelt 1979:9). Trots detta, genom sitt klassperspektiv, förespråkar Marxism minskade klyftor och orättvisor, vilket bland annat gynnar kvinnor. Jag menar att feminismen, för att nå en mer rättvis resursfördelning mellan kvinnor och män, inte kan uppnå detta utan att inkludera ett klassperspektiv. På så sätt är feminism och socialism/marxism djupt kopplade till varandra.

4.3 Vad är den rättvisa och jämlika staden?

För att komma fram till en definition av den rättvisa staden bör en göra en åtskillnad mellan process och mål. Manning Thomas (2012) menar att processen bör innehålla inslag av deltagande från utsatta och marginaliserade grupper i samhället, för att kunna nå en rättvis stad. Den rättvisa staden definieras som en stad där alla blir behandlade med likvärdig respekt. I diskussionen kring jämställdhet i den fysiska miljön konstaterar Anita

Larsson (2005) i boken *Speglingar av rum* att jämställdhetsfrågor inte har kunnat genomtränga den patriarkala planeringspraktiken, trots upprepade försök att ta in kvinnor och deras behov och upplevelser i diskussionen.

Oavsett planeringens mål demonstrerar den makt. Planeringen utövar en social kontroll, som kan förtrycka grupper i samhället, som kvinnor, rasifierade, hbtq-personer eller individer med olika funktionsvarianter (Yiftachel 1998). Yiftachel (1998) menar att planering används som ett medel för att kontrollera invånarnas moraliska beteenden, framförallt kvinnors sexualitet. I denna kontroll utövas bland annat genom exkluderande design, men även dikotomier kring offentligt och privat som påverkar hur vi rör oss i samhället. Dikotomierna rörande kvinnligt och manligt kan också ses som resultatet av en heterosexuell norm, har använts (och används fortfarande) för att bygga bort icke-normativt leverne (Bondi 1997).

Ett av de lättaste och mest påtagliga sätten att uppnå jämlik planering ligger enligt Manning Thomas (2012) hos planerarna själva. Om planeringsyrket utförs av individer från olika bakgrunder och med olika erfarenheter kommer detta kunna representeras i planeringen, och skapa ökad förståelse för olika grupper i samhället. Att ha en mångfacetterad planerarkår kan även ses som en indikator på att social jämlikhet är en fråga som tas på allvar. Hon argumenterar att representation och allmänhetens deltagande inom planeringsyrket och planeringsprocessen är ett första steg mot en potentiellt mer jämlik planering (Manning Thomas 2012). Planerarens uppgift är, i grund och botten, att tillvarata och agera utifrån allmänhetens bästa (Fainstein och Servon 2005). Detta är givetvis en mycket svår uppgift, men jag vill stödja tesen om behovet av representation. Allmänheten utgörs av en enorm mängd olika grupper och individer, och att planera neoliberalt tillgodoser enbart ett fåtal grupper i samhället. Att ha en blandad yrkeskår, samt inkludera olika individer i planeringsprocessen ökar chansen att fler individer blir representerade i slutresultatet.

4.4 Neoliberalism

4.4.1 Neoliberalism som process

Begreppet neoliberalism hänvisar till intåget av marknadsstyrd konkurrens i en politisk kontext (Brenner, Peck och Theodore 2010). Neoliberalism går att se på många olika sätt, men hos flertalet författare som behandlar ämnet råder det konsensus om vissa grundläggande saker.

“[S]ome of its ‘domestic’ characteristics- as an elite intellectual project (increasingly) closely intertwined not only with state power but also with some of the key circuits of financialized capitalism; as a makeshift family of practices and policies held together by ‘strong discourses’ of market

rationality and competitive progress; as a relatively opportunistic ideology, powerfully shaped by both the crises it purports to resolve and by the (de)regulatory dilemmas generated by its own failures, limits, and contradictions.”(Peck och Tickell 2007:26).

Det första som betonas av flertalet författare är att neoliberalism inte representerar en klar och tydlig privatiseringsprocess, utan fungerar som en process där det privata och offentliga skiftar betydelse (Kern 2007, Brenner och Theodore 2005). Neoliberalism syftar på en ideologisk, politisk process som ämnar institutionalisera, i varierande form, den fria marknaden (Brenner och Theodore 2005, Baeten 2012b). Vad det även råder konsensus kring är att den neoliberal processen ser olika ut beroende på den plats- och tidsspecifika kontext som den utvecklas inom (Taşan-Kok 2012, Leitner, Sheppard, Sziarto och Maringanti 2007, Brenner, Peck och Theodore 2010). Den neoliberal processen sker inte opåverkad eller oberoende av tidigare rådande politiska klimat, och precis som dess konsekvenser blir olika i olika kontexter sker den neoliberal processen i samhörighet med samhället den implementeras i (Taşan-Kok 2012). Neoliberalism fördelas inte jämt över den geografiska kartan, utan förekommer där det finns rätt förutsättningar, och är i konstant förändring (Brenner, Peck och Theodore 2010).

Vad som bör beaktas i förhållande till neoliberalism är att den inte strävar efter ett totalt tillbakadragande av staten, utan en omformning av statens organisation till ett ökat användande av marknaden (Brenner och Theodore 2005, Peck och Tickell 2007). Ansvaret för den offentliga sektorn i en neoliberal kontext decentraliseras och läggs på privata aktörer (Taşan-Kok 2012). Neoliberalt styre ser marknaden som en inre reglering av staten, snarare än staten som en yttre regulator av marknaden. Statens byråkrati omvandlas till affärer, och det läggs stor vikt vid kvantitativt mätbara resultat och målsättningar (Leitner, Sheppard, Sziarto och Maringanti 2007).

4.4.2 Den kreativa klassen

Richard Florida (2002), förkämpan för den kreativa ekonomin, diskuterar i sin bok *The Rise of the Creative Class*, regioners “kreativa ekosystem”, habitat som är öppna för nya idéer och människor. De regioner som har dessa kreativa ekosystem är de som kommer locka till sig entreprenörer och kreativa individer, och kommer alltså vinna fördelar i den internationella, tävlingsinriktade ekonomin. Av Florida (2002) definieras den kreativa klassen som en ekonomiskt säregen klass, utifrån identitet baserad på gemensamma ekonomiska förmågor och likheter. Den kreativa klassen bidrar till ekonomin utifrån sitt kreativa arbete, men även genom sin likartade konsumtion. Utmärkande för den kreativa klassen är att de strävar efter att tillföra något meningsfullt genom sitt arbete, samtidigt som deras största tillgång är deras kunskap, deras kreativitet. Till den kreativa klassen räknas allt från professorer, ingenjörer, vetenskapspersoner till designer, programmerare och konstnärer. Denna kreativa klass är dock ytterst beroende av en växande serviceklass,

som finns för att tillgodose de behov den ständigt arbetande kreativa klassen inte har tid till själva. Serviceyrkena ska bidra med hushållsnära tjänster som matlagning, städning, barnpassning eller annan omsorg (Florida 2002). Detta går hand i hand med Baetens (2012a) analys av neoliberala punkter i staden, vilka bara är integrerade med den övriga befolkningen i mån av servicebehov.

Florida menar att den kreativa klassen, i sig själv tolerant och öppen, dras till platser där dessa åsikter får plats. Detta stödjer han på korrelationen mellan höga antal öppet homosexuella och städer där den kreativa ekonomin blomstrar. Dock är den kreativa klassen i sig inte särskilt mångfacetterad, framförallt inte när det kommer till etnicitet (Florida 2002).

“The creative class discourse ‘diversity’ is often framed in a strategic, instrumental, and narrow manner that excludes individuals, subjectivities and populations. In an extremely condensed form, this message might read that urban equality is not a prioritized goal to pursue in its own right, that tolerance can be selectively construed, and that, for example, if one is of value in the market economy, improving the image of the city, and can raise real estate prices, then it is acceptable and advantageous for one to be gay, or African-American.” (Parker 2008:186).

Vad som avgör huruvida din “avvikelse” från normen är accepterad eller inte beror alltså på hur du kan bidra till en växande ekonomi. Kvinnor, eller marginaliserade grupper, inom den kreativa klassen måste jobba hårdare för att hävda sig jämfört med sina manliga, heterosexuella, vita kollegor (Parker 2008).

Genom att se kreativitet som en ändlig och ojämnt fördelad resurs över befolkningen antyds det att vissa människor är mer kreativa än andra. Brenda Parker (2008) menar att det som typiskt utmärker en medlem av den kreativa klassen är starkt manligt kodade egenskaper eller aspekter. Utifrån Floridas tankesätt ses de som inte tar sig in i den kreativa marknaden som mindre kreativa, mindre drivna, och mindre talangfulla. Den enskilda individen pekas ut som bristfällig, istället för att titta på potentiell diskriminering på arbetsmarknaden (Parker 2008). Att individen själv har det slutgiltiga ansvaret för att “lyckas” eller inte, är något vi kommer se är en av grundstenarna i den liberala ideologin som neoliberalismen har växt fram ur.

”[T]he rise of the creative city agenda has been associated with the abandonment of comprehensive Keynesian style policies concerned with income redistribution, and contributes to an already well established rise in class inequality. It has also led to a vision that maintains existing relations of racial and gender-based inequality.” (Catungal, Leslie 2012).

Även inom den kreativa klassen har kvinnor svårt att hävda sig mot sina manliga kollegor. Förutom den ”obligatoriska” löneskillnaden kräver de kreativa jobben att en ska sätta sitt arbete före allt (Florida 2004). Detta blir svårt att kombinera med graviditet och barnafödelse, och även om en utnyttjar hushållsnära tjänster är det fortfarande kvinnan i en heterosexuell relation som står för majoriteten av hushållsarbete, barnskötsel och sociala relationer (Statistiska centralbyrån 2012). Ett högt jobbtryck skapar även svårigheter för ensamstående föräldrar, som kan ha svårare att hinna med allt och betala för hushållsnära tjänster än familjer med två inkomster.

4.4.3 Neoliberalism och staden

“Cities have become crucial sites in the propagation of neoliberal projects, just as they expose some of neoliberalism’s most damaging flaws and contradictions” (Leitner, Peck och Sheppard, Förord ix 2007). Sett utifrån detta perspektiv är staden mer än en scen för den neoliberala processen, det är också där motståndet och alternativa ideal råder (Leitner, Peck och Sheppard 2007a). Städerna får en ökad betydelse för global konkurrenskraft, och det är också där det råder en befolkningskoncentration, med ökad tyngd i demokratiska beslut, större företagsamhet och ett nav för nya idéer som följd. Av dessa anledningar har det neoliberala inflytandet över staden spelat särskild roll i neoliberaliseringen (Leitner, Sheppard, Sziarto och Maringanti 2007). Det är även i urbana miljöer de mer extrema varianterna av neoliberalism kan hittas (Leitner, Peck och Sheppard 2007b). Stadens dominerande betydelse för neoliberalism innebär dock inte att rurala områden går opåverkade av den neoliberala processen (Leitner, Peck och Sheppard 2007a). Taşan-Kok (2012) menar att inte bara staden är en förutsättning för neoliberalisering, då det även existerar ett globaliseringsvillkor, som möjliggör storskaliga, internationella, ekonomiska transaktioner.

Staden i den neoliberala kontexten ska fungera som ett varumärke. Den ska locka till sig entreprenörer och investeringar, och kunna erbjuda allt i form av kulturupplevelser och shopping. Staden tävlar internationellt mot andra städer, och i den neoliberala kontexten blir planeringens syfte att skapa ett underlag för att vinna den internationella tävlingen (Baeten 2012a).

“These aspects of the neoliberalisation of the city all have profound impacts on the nature of urban planning. It implies a new attitude towards the city: one of planning’s foremost tasks is to sustain the myth that the urban built environment has to be fit for global competition; hence its primary goal to seduce investors, wealthy tax payers and the creative classes to make use of the city’s unique locational advantages which are carefully imagineered and promoted through costly marketing efforts.” (Baeten 2012a:25)

I Malmö lever den neoliberal processen med, och utifrån, de starka socialdemokratiska influenserna i staden. Vissa aspekter, så som ökad gentrifiering, och byggandet för den kreativa klassen tyder på neoliberalismens inflytande. Dessa har dock i Malmö blivit formade utifrån den socialdemokratiska ideologin, som fortfarande influerar staden (Baeten 2012a). Detta gör att det kan vara svårt att se ett planeringsprojekt i Malmö som helt representativt för neoliberal planering.

4.4.5 Neoliberalism och individen

Individens frihet kan ses som en grundsten i neoliberalt tänkande. Denna individuella frihet definieras utifrån synen på människan som en ekonomisk varelse, och friheten är att inte bli begränsad av statens byråkrati. Individen förväntas göra ekonomiskt rationella val utifrån ett egenintresse, och bör inte bli förhindrad från att nå självförverkligande. Detta resulterar i ett individuellt ansvar för den egna framgången, utan hänsyn till personers olika förutsättningar eller tillhörighet i förfördelade grupper. Arbetaren blir till en entreprenör med en personlig skyldighet att arbeta och förbättra både sin egen situation och samhället (Leitner, Sheppard, Sziarto och Maringanti 2007). I den neoliberal ideologin ses individer med bristande ekonomi som att de innehar en oförmåga att få ihop tillräckligt med ekonomiska resurser. Detta tillskrivs brister hos personen själv (Parker 2008).

4.5 Neoliberalism och feminism

Marknadens inflytande skapar en ojämn ekonomisk fördelning över samhället, vilket i sin tur leder till ökade klyftor och socioekonomiska problem (Taşan-Kok 2012, Brenner och Theodore 2005). På grund av de redan existerande inkomstklyftorna som finns i dagens samhälle mellan män och kvinnor (Landsorganisationen i Sverige 2015) blir kvinnor som samhällsgrupp en av förlorarna i ett neoliberalt samhälle. På detta sätt upprätthålls den patriarkala maktordningen där lika lön inte gäller för lika arbete. Utöver detta är neoliberal projekt oftast dåligt integrerade i den övriga staden och övriga befolkningen. De är förankrade i resten av staden enbart genom service och underhåll, så som hushållsnära tjänster. Dessa jobb utförs till stor del av kvinnor (Svenskt Näringsliv 2014). Attityden kring neoliberal projekt är att den fullvärdige samhällsmedborgaren är den som har ekonomisk ställning att vara en köpstark konsument, som arbetar inom ett kreativt yrke, och som vill ägna sin tid åt arbete, konst och shopping. Det finns mycket lite plats för familjen i detta scenario, och hushållsnära tjänster är vitala för att få denna livsstil att gå ihop. För den som inte har denna ekonomiska status, till exempel en kvinna som själv jobbar med att tillhandahålla hushållsnära tjänster, eller en rasifierad person som på grund av diskriminering på arbetsmarknaden inte får jobb, är köpandet av hushållsnära tjänster dock inte tillgänglig.

Brenner och Theodore (2005) presenterar neoliberalism som ett begränsande ramverk som lägger sig över den politiska processen genom att bland annat definiera vilka politiska diskussioner som anses lämpliga. Detta begränsar demokratiskt inflytande och motståndares organisering. De menar även att den privata sektorns ökade inflytande över det offentliga leder till mindre transparenta politiska processer (Brenner och Theodore 2005).

En av de största motsättningarna mellan feministisk- och neoliberal planering menar jag är synen på människan. Den neoliberala staden ser alla aspekter av staden, även invånare, som ekonomiska entiteter. Dessa kan vara lyckade eller misslyckade, önskvärda eller icke-önskvärda, och behandlas därefter (Baeten 2012).

4.6 Fallstudie

4.6.1 Triangelområdet som helhet

Neoliberaliseringen av Öresund går från Köpenhamn till Lund med nybyggda områden och transportleder avsedda för den kreativa klassens boende, transport och konsumentbehov (Baeten 2012a). Jag menar att Triangelområdet är en del av denna neoliberalisering, och liknar andra neoliberal projekt i Öresund. Triangeln och S:t Johannesplan bidrar med nya bostäder, kontor, shoppingcenter och tillgång till citytunneln. Vad som skiljer området från andra neoliberal projekt, enligt mig, är att platsen lägger stor vikt vid kommunala transportmöjligheter, samt cykeltrafik. Platsen är geografiskt väl integrerad i staden, och ligger oerhört centralt. Mycket tack vare citytunneln och triangeln genomgår de södra innerdelarna av Malmö en gentrifikationsprocess, med höjda priser och färre hyresrätter (Höök 2012).

Neoliberal projekt som avser att locka till sig den kreativa klassen tenderar att skapa kortsiktig ekonomisk vinst för området. Urbana neoliberal projekt, däribland Hyllie i Malmö, fungerar även som sociokulturella lyft. Dessa kortsiktiga positiva faktorer är de som väger tyngst vid beslutsprocessen för urban planering. Många neoliberal projekt bidrar dock på lång sikt till ökandet av sociala såväl som ekologiska problem. Dessa problem uppstår då de neoliberal projekten inte har en koppling till den övriga staden och de övriga medborgarna, annat än vid köpandet av olika tjänster (Baeten 2012a). Detta är fallet för Malmös kanske tydligaste neoliberal projekt, Hyllie, som är tydligt avgränsat från den närmaste stadsdelen Holma. Samma sak gäller Victoria Park, ett s.k. ”gated community”, samt Västra hamnen, som i sin halvöliknande form är till för den kreativa klassens boende och företag.

Neoliberal projekt identifieras genom en exklusiv och exkluderande utformning (Baeten 2012a). De är tydligt avsedda för den med ekonomiskt kapital, och utformas mycket efter

marknadens behov (Edin 2014). Detta perspektiv syns tydligt i planeringen av Triangelområdet, då det är centrerat kring kommersen köpcentret erbjuder.

Även om planeringen av triangeln har betydande inslag av feministiska perspektiv har dessa till större delen varit begränsade till ett kort konstaterande att, oftast kvinnor, ibland upplever otrygghet i det offentliga rummet. På sina ställen har detta kompletterats med en någorlunda trött, men ändå behövlig, spaning om ljusets betydelse.

4.6.2 Stationen Triangeln Norra

Citytunnelns station Triangeln har fått en viss uppmärksamhet i och med journalisten och skribenten Fredrik Edin, som i sin masteruppsats ”*The Message is the Medium*” från 2014, tar upp exkluderande design utifrån bänkarna på perrongerna. Han diskuterar dessa som en konsekvens av en neoliberal politik som gör fysiska avtryck i planeringen. Bänkarna är inte till för längre vila, utan för kortare pauser i väntan på tåg. De är till för individer som använder sig av tågstationen utifrån dess tänkta syfte, att pendla. Att använda den på ett annat sätt försvåras ytterligare genom exempelvis ordningsvakter och ogästvänliga miljöer. Edin skriver, apropå bänkarna i citytunnelns station Triangeln att “bänkarna var så svåra att använda att en malmöbo till och med anmälde dem till Diskrimineringsombudsmannen” (Edin 2014:9). Utöver individer i exempelvis behov av en sovplats, är lättillgängliga bänkar ett behov för äldre, barnfamiljer, eller individer i behov av avlastning och stöd. Dessa grupper kan inneha den sociala och ekonomiska tillgången till platsen som andra saknar, och även förutsättningarna att anmäla till diskrimineringsombudsmannen.

4.6.3 Köpcentret Triangeln

Ett köpcentrum fungerar som en exkluderande plats, förklädd till en offentlig, allmän tillgång. Detta skapas då det krävs konsumtionskraft att få tillgång till platsen. Köpcentrum erbjuder kunderna sittplatser, men dessa är inte avsedda för de individer som saknar den ekonomiska statusen att vara konsumenter, och kan alltså inte utnyttjas av denna redan väldigt utsatta samhällsgrupp (Edin 2014). Detta syns väldigt tydligt i fallet med Triangeln köpcentrum, där det ofta sitter tiggande personer utanför ingångarna, men aldrig i själva köpcentret. På så sätt går det att se hela köpcentrumet som en bit exkluderande design.

4.6.4 Torget S:t Johannesplan

I stället för övervakning genom exempelvis kameror eller säkerhetspersonal som håller oönskade personer och oönskade aktiviteter borta, används ofta exkluderande design, som gör platsen oanvändbar om en inte tillhör den avsedda målgruppen för platsen. Detta kallas negativ övervakning, när man avvisar individer genom utformningen av rummet, istället för genom faktiskt övervakning (Edin 2014). Den neoliberala staden delas upp i

konsumenter och icke konsumenter, där de som innehar konsumentkraft anses vara önskade individer i staden, medan de utan konsumentkraft trängs bort genom olika åtgärder. Edin (2014) skriver att "Det är enligt mig i miljöer där dessa två tendenser samverkar – uppdelning i tillräckliga och otillräckliga konsumenter samt nyliberal påverkan på stadsmiljön – som fenomen som förbjudande, taggiga rum med exkluderande design som luffarsäkra bänkar uppstår" (Edin 2014). Detta stämmer delvis in på Triangeln och S:t Johannesplan. Ett rum utifrån mycket normativa föreställningar om användande har skapats. Detta tränger bort vissa potentiella användare av platsen. Planeringen kring området har inte behandlat klassfrågor alls, och endast berört kvinnors perspektiv snabbt, alltid i samband med trygghet.

Kritik som har riktats mot planeringen av S:t Johannesplats är att torget, som ska skapa en enhetlig atmosfär med konsthallstorget, har blivit en opraktisk väg för cykelpendlare. En tungt trafikerad bussgata skär mellan torgen, och skapar en gatubariär för cyklister (Von Gertten 2014). Dessa gatubariärer har sagts vara viktiga att undvika i översiktsplanen Umas Medeon (Malmö Stadsbyggnadskontor 2008). Bariären innebär att cyklister måste hoppa av sina cyklar, för att leda dem ca fem meter innan de kan börja cykla igen.

4.7 Platsobservation

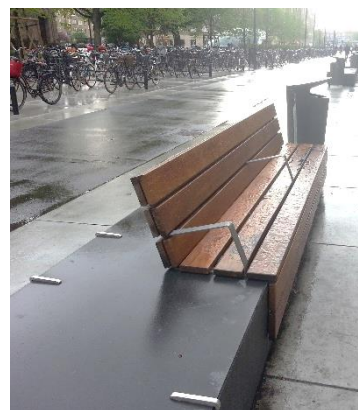
Syftet med platsobservationen är att titta på hur människor använder rummet, och hur det är inrättat. Detta, och den faktiska platsens utformning, jämförs med de idéer och planer som har förekommit i texterna.

Människors rörelse i rummet förändras utifrån en mängd olika faktorer. Förutom tid och dag spelar aspekter som årstid, väder, eventuella evenemang eller helgdagar in. Min platsobservation utfördes mellan klockan 16 och 17 en vanlig tisdag. Tidpunkten och dagen är vald för att få en bild av området när det lär vara som mest fyllt med folk, alltså då människor slutar jobbet och skolan. Det är vid denna tidpunkt många pendlar hem, eller utnyttjar sin fritid genom att umgås, shoppa eller annat. Årstiden var sen vår, det var varmt, men mulet och småduggade. Vädret måste räknas in som en betydande faktor till att få människor utnyttjade platsen för vila. De individer som befann sig stationärt på platsen en längre tid var tre äldre kvinnor som gjorde reklam för ett event genom att dela ut ballonger, samt tiggande personer vid ingångarna till köpcentret. Observera att de inte satt i köpcentret även om där fanns en "hall", ett outnyttjat rum, eller flertalet bänkar och sittplatser inne i köpcentret, utan satt utanför i duggregnet.

Det nyligen renoverade och utökade köpcentret sträcker sig över två våningar med kontor, bostäder och hotell ovanpå, samt ett underjordiskt garage. Köpcentret består av 150 butiker och 200 bostäder. Köpcentrets utformning är ett intrikat nät av korridorer kantade

av allt från små till stora butiker. I korridorerna finns med jämna mellanrum bänkar utspridda. Dessa är utan arm- och ryggstöd, och erbjuder inte sittplatser för en grupp människor. De är även placerade nästan mitt i korridorerna, och på så sätt går det inte att få någon avskildhet för vila eller konversationer. Vid ett av kaféerna som är placerat i ett litet "centrum" finns en läktare formad som en trappa som erbjuder sittplatser med ryggstöd, och utrymme för fler personer att umgås på. Sittplatserna är dock gjorda i trä, och inbjuder inte till längre uppehåll. Utöver dessa finns det mindre, runda sittplatser med dynor, men dessa är placerade sporadiskt runt om i köpcentret, är utan ryggstöd och kan bara användas av en person i taget. Sittplatser för längre vila och flera personers umgänge finns bara i anslutning till kaféverksamhet. Köpcentret lyckas på detta sätt undvika att individer använder det för att hänga, vila eller umgås, utan uppmuntrar en användning av platsen för konsumtion. Individer ska röra sig mellan butiker, med en snabb vila på bänkar och längre umgänge på kaféerna. Utanför köpcentrets ingångar sitter personer och ber om konsumenternas småmynt. Dessa individer har inte tillträde till köpcentret, platsen är inte avsedd för dem.

På torget skulle vissa av sittplatserna gå att använda för att ligga ned på, men flertalet av dem är också begränsade av armstöd i mitten av bänken. Några av bänkarna är placerade med sittdelen på en större, rektangelformad sten. På dennas kanter var det dock uppstickande gjutningar, se **figur 4.12**. Dessa fyller inget annat syfte än att göra stenarna omöjliga att använda för skateboarding, rollerblading eller liknande aktiviteter. Barriärerna som skyddar torget och stationsbyggnaden från påkörning av bil och busstrafik på den närliggande gatan är utformade som stora stenblock.



Figur 4.12

Dessa påminner till formen något om bänkar, och är i tävlingsbidraget från White Arkitekt avsedda att kunna användas som sittplatser. I verkligheten är de allt för sluttande för att skapa en fungerande sittyta.

Vad som var en stor överraskning för mig var att på det på torget finns en mindre byggnad med ett flertal offentliga toaletter, vilka är gratis, och öppna större delen av dagen. Denna byggnad har även handikapptoiletter och skötrum. Det fanns även en kran med vatten på utsidan, något som kan vara behövt för både människor och djur.

Nere i stationen finns det femton bänkar. Under rusningstrafik är det för få på en så pass vältrafikerad station. Bänkarna går att sitta på, men är för smala och sluttar för mycket för att en ska kunna ligga på dem. Mellan de två perrongerna finns det massiva stempelare upprättade. Dessa gör det omöjligt att få en bra överblick över hela stationen, utan en ser endast en perrong i taget. Dessa stempelare är breda och döljer enkelt en människa som inte vill bli sedd. På nätter är stationen kal och tyst, och ger en isolerande känsla.

Feministisk planering i den fysiska kontexten kan exemplifieras genom tillgänglighet som ramper, eller texturer i marken, men också skydd mot väder och vind, sittplatser och offentliga toaletter. Viktigt för att stärka kvinnors närvaro på en offentlig plats är att den är tillgänglig med kollektivtrafik eller cykel, men även att den ska vara barnvänlig, och säker. Utifrån premissen att Triangeln och S:t Johannesplan är ett neoliberalt projekt kan vi se att många feministiska aspekter är inkluderade i platsen. På torget finns offentliga toaletter, platsen är lättåtkomlig med barnvagn eller rullstol, och har goda möjligheter att nås genom kollektivtrafik eller cykel. När det kommer till just denna plats är det dock viktigt att påpeka att neoliberalismen i Malmö sker i samverkan med den socialdemokratiska traditionen (Baeten 2012a), vilket kan påverka utformningen av platsen till ett mindre marknadsstyrt fokus.

5. Slutsats

Genom neoliberalismens direkta och indirekta åtgärder som förvärrar de ekonomiska klyftorna i samhället (Taşan-Kok 2012) bör neoliberal planering ses som ett exkluderande projekt som upprätthåller patriarkala maktstrukturer. Neoliberal planering skapar offentliga rum som inte är till för alla medborgare att nyttja utefter sina behov (Edin 2014). Detta skiljer den neoliberal planeringen från feministisk planering som strävar efter att skapa ett samhälle som alla har tillgång till, och där diskriminering synliggörs och motarbetas. Ett feministiskt planeringsprojekt ska resultera i en trygg, lättillgänglig miljö, som skapar utrymme för alla samhällsgrupper, och deras olika behov.

Den neoliberal ekonomin skapar städer vars mål inte längre är att uppnå jämlikhet och en stad som är trygg, både ekonomiskt och socialt. Målet är istället att locka till sig den kreativa klassen. Den kreativa klassen skapar på flera sätt ökade socioekonomiska klyftor, då en växande kreativ klass går hand i hand med en växande lågavlönad serviceklass (Catungal, Leslie 2012). Den ignorerar också diskriminering och individers olika förmågor, samt manifesterar kvinnans dubbla arbetsbörda (Parker 2008). Neoliberal tänkande som vill locka till sig den kreativa klassen leder även ofta till gentrifiering, vilket tvingar iväg lågavlönade från sina bostadsområden (Catungal, Leslie 2012).

Ytligt sett kan den neoliberal planeringen visa feministiska drag, vilket är fallet med Triangelområdet. I detta område har faciliteter som ses som viktiga för kvinnors tillträde till området blivit implementerade i planeringen. Där finns offentliga toaletter, bra tillgång till kollektivtrafik och trygghetsaspekten har tagits upp i planerna (om än väldigt kort och bristfälligt). Dock ingår platsen, som ett neoliberalt projekt, i en större kontext som bidrar till ökade socioekonomiska klyftor, gentrifiering och bristande skyddsnet.

Detta drabbar kvinnor hårdare än män, och bör ses som ett upprätthållande av patriarkala maktstrukturer.

Som slutsats till text- och bildanalysen tycker jag mig ha kommit fram till att det är en mycket snäv del av befolkningen som representeras, och att diskussioner kring förhållandet mellan olika samhällsgrupper har varit nästintill icke-existerande. Detta, utifrån Manning Thomas (2012) tankar om representationens betydelse för att uppnå en jämlik planering, tyder på att texterna upprätthåller redan existerande maktförhållanden, och gör ingenting för att utmana eller synliggöra dem.

Vad jag har kommit fram till under uppsatsens gång är att feministisk planering är så mycket mer än att enbart lysa upp gator och torg. Feminismens mål är att skapa ett jämlikt, och jämställt samhälle, dit alla har tillgång. Detta kan givetvis inte göras endast genom planering, men för varje neoliberalt projekt kommer vi lite längre från denna utopi.

6. Källförteckning

Aiken, Stuart C. (1997). Analysis of Text; Armchair Theory and Couch-Potato Geography i Flowerdew, Robin & Martin, David (red.) (1997). *Methods in human geography: a guide for students doing research projects*. Harlow: Longman

- a. Andersson, Birgitta (2005). *Risk: om kvinnors erfarenhet och fysisk planering*. Norrköping: Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet
- b. Andersson, Birgitta (2005). Mäns våld blir kvinnors ansvar: Riskkalkylering i det offentliga rummet. I Andersson, Birgitta, Fridberg, Tora., Listerborn, Carina, & Scholten, Christina (red.) (2005). *Speglingar av rum om könskodade platser och sammanhang*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion

Association of Collegiate Schools of Planning, ACSP (2013). *President's Welcome*. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.acsp.org/about/presidents_welcome. [2015-05-05]

Bacchi, Carol & Eveline, Joan (2003). Mainstreaming and Neoliberalism: A Contested Relationship i *Policy and Society*. Volume 22, Issue 2, Pages 98–118

- a. Baeten, Guy (2012). Normalising Neoliberal Planning: The Case of Malmö, Sweden. I Baeten, Guy & Taşan-Kok, Tuna (red.) (2012). *Contradictions of Neoliberal Planning -Cities, Policies, and Politics*. The GeoJournal Library Volume 102, Springer
- b. Baeten, Guy (2012). Neoliberal Planning: Does It Really Exist? I Baeten, Guy & Taşan-Kok, Tuna (red.) (2012). *Contradictions of Neoliberal Planning -Cities, Policies, and Politics*. The GeoJournal Library Volume 102, Springer

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012). Idé- och ideologianalys i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys.3.*, [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Bondi, Liz (1997). *Gender, Class and Urban Space: Public and Private Space in Contemporary Urban Landscapes*. Edinburgh: University of Edinburgh

Brenner, Neil & Theodore, Nik (2005). Neoliberalism and the urban condition i *City: analysis of urban trends, culture, theory, policy, action* (2005). Volym 9 artikel 1

Brenner, Neil, Peck Jamie & Theodore Nik (2010). After Neoliberalization? i *Globalizations* (2010). Volym 7, nummer 3

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2015). *Hot och trakasserier*. [Elektronisk]. 13 maj. Tillgänglig: <https://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/hot-och-trakasserier.html>. [2015-05-21]

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder. 2.*, [rev.] uppl. Malmö: Liber

- Catungal, John Paul & Leslie, Deborah (2012). Social Justice and the Creative City: Class, Gender and Racial Inequalities. *Geography Compass* 6/3 (2012): 111–122
- Edin, Fredrik (2014). *The message is the medium: luffarsäkra bänkar ur ett ideologiskt perspektiv*. Lund: Media and Communication Studies, Lund University
- Eick, Volker (2007). Space Patrols- The New Peace-Keeping Functions of Nonprofits Contesting Neoliberalization or the Urban Poor? i Leitner Helga., Peck Jamie & Sheppard Eric S. (red.) (2007). *Contesting Neoliberalism Urban Frontiers*. New York: The Guilford Press
- Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena (2003). *Metodpraktikan konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Fainstein, Susan S (2005). Feminism and Planning: Theoretical Issues. I Fainstein, Susan S. & Servon, Lisa J. (red.) (2005). *Gender and planning: a reader*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Florida, Richard (2002). *The Rise of the Creative Class and how it's transforming work, leisure, community & everyday life*. New York: Basic Books
- Flyvbjerg, Bengt (2003). Fem missförstånd om fallstudieforskning i *Statsvetenskaplig tidskrifts arkiv*. Vol 106, Nr 3
- Forsberg, Gunnel (2005). Den genderiserade staden. I Andersson, Birgitta., Fridberg, Tora., Listerborn, Carina, & Scholten, Christina (red.) (2005). *Speglingar av rum om könskodade platser och sammanhang*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion
- Forsyth, Ann & Sandercock, Leoine (2005). A Gender Agenda. I Fainstein, Susan S. & Servon, Lisa J. (red.) (2005). *Gender and planning: a reader*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Fridberg, Tora (2005). Kvinnors upplevelser av resans rum. I Andersson, Birgitta., Fridberg, Tora., Listerborn, Carina, & Scholten, Christina (red.) (2005). *Speglingar av rum om könskodade platser och sammanhang*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion
- von Gertten, Adam (2014). Kraschen på stans nya fräcka plats. [Elektronisk] *Sydsvenskan*, 1 mars. Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/malmo/kraschen-pa-stans-nya-fracka-plats/> [2015-05-10]
- Hayden, Dolores (2005). What would a nonsexist city be like? I Fainstein, Susan S. & Servon, Lisa J. (red.) (2005). *Gender and planning: a reader*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Henning Larsen Architects (u.å.). *Porten till parkernas stad*. Köpenhamn
- Höök, Lovisa (2012). Möllans väg mot city. [Elektronisk] *Sydsvenskan* 24 januari. Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/malmo/mollans-vag-mot-city/> [2015-05-18]
- Kern, Leslie (2007). Reshaping the Boundaries of Public and Private Life: Gender, Condominium Development, and the Neoliberalization of Urban Living i *Urban Geography*. 28:7 657-681

Kitchin, Rob & Tate, Nicholas J. (2000). *Conducting Research into Human Geography Theory, Methods and Practice*. Harlow: Prentice Hall

- a. Leitner, Helga., Peck, Jamie & Sheppard, Eric S. (red.) (2007). *Contesting neoliberalism: urban frontiers*. New York: Guilford Press
- b. Leitner, Helga., Peck, Jamie & Sheppard, Eric S. (2007) Squaring up to Neoliberalism i Leitner, Helga., Peck, Jamie & Sheppard, Eric S. (red.) (2007). *Contesting neoliberalism: urban frontiers*. New York: Guilford Press

Leitner, Helga., Sheppard, Eric S., Sziarto, Kristin & Maringanti Anant (2007). Contesting Urban Futures Decentering Neoliberalism i Leitner, Helga., Peck, Jamie. & Sheppard, Eric S. (red.) (2007). *Contesting neoliberalism: urban frontiers*. New York: Guilford Press

Landsorganisationen i Sverige (2015) *Sveriges jämställdhetsbarometer 2015 -Tid, makt och pengar*. [Elektronisk]. Stockholm, 4 mars. Tillgänglig: http://www.lo.se/start/lo_fakta/sveriges_jamstalldhetsbarometer_2015 [2015-05-12]

Malmö gatukontor (2008). *Planerad trafik i området kring station Triangeln: Tillhör Dp 4946, del av kv. Kaninen m.fl. i Innerstaden i Malmö*. [Elektronisk]. Malmö: Trafikavdelningen, Malmö gatukontor, 3 november. Tillgänglig: <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Oversiktsplanering--strategier/Pagaende-oversiktsplanering/Fordjupad-OP-for-UMAS-Medeon-Triangeln/Kring-station-Triangeln.html> [2015-05-09]

Malmö Stad (2010). *Hållbar jämställdhet - Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering 2011-2020 i Malmö stad*". [Elektronisk]. Malmö: Malmö Stad. Tillgänglig: <http://malmo.se/Kommun-politik/Sa-arbetar-vi-med.../Jamstalldhet.html> [2015-04-15].

Malmö Stad & Svenska Kyrkan (2008). *S:t Johannesplan och Konsthallstorget- Program för projektävling* Malmö: Malmö Stad.

- a. Malmö Stad (2008). *Projektävling- S:t Johannesplan och Konsthallstorget. Juryns Utlåtande*. [Elektronisk]. Malmö: Malmö Stad, 17 oktober. Tillgänglig: <http://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/oeppen-scen-aer-det-vinnande-foerslaget-foer-s-t-johannesplan-och-konsthallstorget-246527> [2015-04-16]
- b. Malmö Stad (2008). *"Öppen scen" är det vinnande förslaget för S:t Johannesplan och Konsthallstorget*. Malmö: Malmö Stad, 17 oktober. Tillgänglig: <http://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/oeppen-scen-aer-det-vinnande-foerslaget-foer-s-t-johannesplan-och-konsthallstorget-246527> [2015-05-15]

Malmö Stadsbyggnadskontor (2006). *Trygg Stadsmiljö: tankegångar- riktlinjer- arbetsmetod*. [Elektronisk]. Malmö: Malmö Stadsbyggnadskontor, Maj. Tillgänglig: <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Malmo-stadsmiljo/Trygg-stadsmiljo.html> [2015-04-15]

Malmö Stadsbyggnadskontor (2008). *Översiktsplan för Triangeln Umas Medeon Öp nr 2031*. [Elektronisk]. Malmö: Malmö Stadsbyggnadskontor. Tillgänglig: <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Oversiktsplanering-->

strategier/Pagaende-oversiktsplanering/Fordjupad-OP-for-UMAS-Medeon
Triangeln.html [2015-04-05]

- Manning Thomas, June (2012). The Minority Race Planner in the Quest for a Just City i Campbell, Scott & Fainstein, Susan S. (red.) (2012). *Readings in planning theory*. 3. ed. Oxford: Wiley- Blackwell
- Möllerström, Veselinka (2011). *Malmös omvandling – från arbetarstad till kunskapsstad*. Lund: Medie- och Kommunikationsvetenskap, Lunds Universitet
- Nyréns Arkitektkontor (u.å.). *Motto Mosaik*. Malmö: Nyréns Arkitektkontor
- Parker, Brenda K. (2008). *Sex and the City: Gendering Neoliberalism*. Madison: University of Wisconsin
- Peck, Jamie & Tickell, Adam (2007). Conceptualizing Neoliberalism, Thinking Thatcherism. I Leitner, Helga., Peck, Jamie & Sheppard, Eric S. (red.) (2007). *Contesting neoliberalism: urban frontiers*. New York: Guilford Press
- Rahder Barbara & Altilia Carol (2004). *Where is Feminism in Planning Going? Appropriation or Transformation?* London: Sage Publications
- Schönherr Landskab (u.å.). *Staden, tron och konsten*. Köpenhamn: Schönherr Landskab
- Snyder, Mary Gail (1995). Feminist Theory and Planning Theory: Lessons from Feminist Epistemologies i *Berkley Planning Journal*. California: Department of City and Regional Planning, University of California
- Statistiska Centralbyrån (2012). Mäns hushållsarbete ökar– men kvinnorna gör fortfarande mest hemma. *Välfärd*, nr 1
- Svenskt Näringsliv (2014). Jag måste säga upp merparten av personalen. [Elektronisk] *Svenskt Näringsliv*, 29 augusti. Tillgänglig:http://www.svensktnaringsliv.se/regioner/uppsala/jag-maste-saga-upp-merparten-av-personalen_596354.html [2015-05-15]
- Taşan-Kok, Tuna (2012). Introduction: Contradictions of Neoliberal Urban Planning i Baeten, Guy & Taşan-Kok, Tuna (red.) (2012). *Contradictions of Neoliberal Planning -Cities, Policies, and Politics*. The GeoJournal Library Volume 102, Springer
- White Arkitekt (u.å.). [Elektronisk]. *S:t Johannesplan och Konsthallstorget*. Tillgänglig: <http://www.white.se/projekt/83-st-johannesplan-och-konsthallstorget> [2015-04-15].
- Yiftachel, Oren (1998). Planning and social control: Exploring the `dark side`. *Journal of Planning Literature*. Vol. 12, No. 2. pp: 395-406. 1998

Figur 1.1 Kartografi: Erika Melchert (2015). Kartmaterial: Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi

Figur 3.1 Erika Melchert (2015).

Figur 4.1 Malmö gatukontor (2008). *Planerad trafik i området kring station Triangeln: Tillhör Dp 4946, del av kv. Kaninen m fl. i Innerstaden i Malmö.* [Illustration]. (2008) [Elektronisk]. Malmö: Trafikavdelningen, Malmö gatukontor, 3 november. Tillgänglig: <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering-visioner/Oversiktsplanering--strategier/Pagaende-oversiktsplanering/Fordjupad-OP-for-UMAS-Medeon-Triangeln/Kring-station-Triangeln.html> [2015-05-09]

Figur 4.2 & 4.3 Malmö Stad, Svenska Kyrkan (2008). *S:t Johannesplan och Konsthallstorget- Program för projektävling.* [Illustration]. Malmö: Malmö Stad.

Figur 4.4, 4.5 & 4.6 Henning Larsen Architects (u.å.). *Porten till parkernas stad.* [Illustration].

Figur 4.7, 4.8 Schønherr Landskab (u.å.). *Staden, tron och konsten.* [Illustration]. Köpenhamn

Figur 4.9 & 4.10 Malmö Stadsbyggnadskontor (2008). *Översiktsplan för Triangeln Umas Medeon Öp nr 2031.* [Illustration]. [Elektronisk]. Malmö: Malmö Stadsbyggnadskontor. Tillgänglig: <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Oversiktsplanering--strategier/Pagaende-oversiktsplanering/Fordjupad-OP-for-UMAS-Medeon-Triangeln.html> [2015-04-05]

Figur 4.11 Melchert, Erika (2015). [Fotografi]. [2015-05-12].

Bilaga 1. – Kodifiering av idé och ideologianalys

Dokument 1

Planerad trafik i området kring station Triangeln
Trafikavdelningen, Malmö gatukontor

Sammanbindande stråk, mindre gatubarriärer →
Tillgänglighet → Feminism

”Omvandlas så att det får en prägel som motsvarar dess nya funktion som entré till Malmö → *Kreativa klassen, tävling* → Neoliberalism

Kultur, kommers, utbildning → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

”Planerad bebyggelse kommer bland annat innehålla butiker, restauranger, kontor och ca 500 bostäder, samt eventuellt ett hotell ” → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Gångavstånd till tåget → Tillgänglighet → Feminism

1500 kvm handel, 1500 kvm bostäder och kontor → Marknadsfokus → Neoliberalism

Attraktiva, trygga och säkra gång- och cykelstråk → *Kreativa klassen, kvinnors perspektiv* → Neoliberalism och Feminism

Länkar mellan omgivande stadsdelar → Tillträde, tillgänglighet → Feminism

Sammanhållen plats → Tillgänglighet → Feminism

Hög framkomlighet för buss, flera hållplatser → Tillgänglighet → Feminism

Oskyddade trafikanters framkomlighet, trygghet och säkerhet → Tillgänglighet → Feminism

Tillgänglighet för gående, hög framkomlighet för de med nedsatt orienteringsförmåga → Tillgänglighet → Feminism

Uteserveringar → Marknadsfokus → Neoliberalism

Dokument 2

*S:t Johannesplan och Konsthallstorget-
Program för projekttävling*
Svenska Kyrkan och Malmö Stad

Projekttävling → Tävling → Neoliberalism

Livlig, central knutpunkt → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Köpcenter med bostäder, kontor och hotell → Marknadsfokus → Neoliberalism

Tilltalande och modernt → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

En plats för att stanna och uppehålla sig en längre stund → Tillträde → Feminism

Kulturella begivenheter → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Butiker, kontor, 50 bostäder och eventuellt hotell → Marknadsfokus → Neoliberalism

35 000 människor får gångavstånd till tågstation → Tillgänglighet → Feminism

Handel som knyts ihop med Triangeln köpcenter → Marknadsfokus → Neoliberalism

Social samvaro → Tillträde → Feminism

Trygg, överblickbar, bekväm plats → *Kvinnors perspektiv* → Feminism

Spännande plats → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Ett rum för alla → Tillträde → Feminism

Lugn mötesplats → Tillträde → Feminism

Caféer och restauranger med ingång från torget → Marknadsfokus → Neoliberalism

Eventuellt planera för offentliga toaletter →
(Eventuellt → Exkluderande → Neoliberalism)
Kvinnors perspektiv, tillträde → Feminism

Nytt, karaktärsfullt stadsrum → Kreativa
klassen → Neoliberalism

Tillfälliga utställningar och arrangemang →
Kreativa klassen → Neoliberalism

Uteserveringar får inte inkräkta på gångstråken
→ Tillgänglighet → Feminism

Utrymme för att lägga ramper till ingångar →
Tillgänglighet → Feminism

Trygghet → *Kvinnors perspektiv* → Feminism

Stämningsskapande installationer → *Kreativa
klassen* → Neoliberalism

Jury för tävlingen består till majoriteten av
män → *Tävling, exkluderande* →
Neoliberalism

Dokument 3.

Öppen Scen
White Arkitekt

Rätten att uttrycka sig i det offentliga rummet
→ *Tillträde* → Feminism

Lyx → *Tävling, kreativa klassen*
→ Neoliberalism

Individualisering → *Exkluderande* →
Neoliberalism

Kommersialisering → *Marknadsfokus* →
Neoliberalism

Karriär, status, livsstil, identitet,
varumärkesidentifikation, självförverkligande,
express yourself, make it happen
→ *Marknadsfokus, tävling, kreativa klassen*
→ Neoliberalism

Öppen scen för alla att ta del av → *Tillträde* →
Feminism

Generösa sittplatser → *Tillträde* → Feminism

Mötesplatser, dricksfontän., orientering, lek
→ *Tillträde* → Feminism

Belysning skapar trygghet → *Kvinnors
perspektiv* → Feminism

Högkvalitativa sittplatser → *Tillgänglighet*
→ Feminism

Prioritet gång och cykel → *Tillgänglighet*
→ Feminism

Dokument 4.

Porten till Parkernas Stad

Spännande, välförankrad och inspirerande plats
→ *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Kulturella attraktioner → *Kreativa klassen* →
Neoliberalism

Kommersiella attraktioner → *Marknadsfokus,
kreativa klassen* → Neoliberalism

Stillhet och ro → *Tillträde* → Feminism

Attraktiv plats → *Kreativa klassen* →
Neoliberalism

Oplanerade möten som ökar tolerans →
Tillträde, tillgänglighet, kreativa klassen →
Feminism, Neoliberalism

Mångfacetterade invånare → *Tillgänglighet* →
Feminism

Trygghet → *Kvinnors perspektiv, tillträde* →
Feminism

Aktiviteter och möjligheter skapar ett rum för
alla → *Tillträde, kreativa klassen* → Feminism,
Neoliberalism

Möten och vila → *Tillträde* → Feminism

Attraktiva butiker och caféer →
Marknadsfokus, kreativa klassen →
Neoliberalism

Utgår från fotgängare och cyklister →
Tillgänglighet → Feminism

Orienterbarhet → *Tillgänglighet* → Feminism

Belysning ger trygghet → *Kvinnors perspektiv* → Feminism

Attraktiva hållpunkter för kreativa grupper ökar områdets attraktivitet → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Dokument 5.

Staden, Tron och Konsten

Offentlig belysning som en stor del av områdets attraktivitet → *Kreativa klassen, kvinnors perspektiv* → Neoliberalism, Feminism

Respektfull kreativitet, stil och utveckling bidrar till attraktivitet → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Kommers bidrar till trygghetskänslan → *Marknadsfokus, kvinnors perspektiv* → Neoliberalism, Feminism

Belysning ska skapa trygghet och orienterbarhet → *Kvinnors perspektiv, tillgänglighet* → Feminism

Dokument 6.

Motto Mosaik

Flexibel, uthållig och unik → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Kommers, kultur och andlighet → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Malmö vill vara expansivt och dynamiskt → *Marknadsfokus, kreativa klassen* → Neoliberalism

Butiker, restauranger och kaféer kommer bli positivt för stadslivet → *Marknadsfokus, kreativa klassen* → Neoliberalism

Staden till för alla → *Tillgänglighet* → Feminism

Inspirerande möten → *Tillträde, kreativa klassen* → Feminism, Neoliberalism

Soffor förses med arm och ryggstöd, för tillgänglighetens skull → *Exkluderande, Tillgänglighet* → Neoliberalism och Feminism

Dokument 7.

Översiktsplan för Triangeln Umas Medeon

Öp nr 2031 2008

Malmö Stadsbyggnadskontor

Samarbete mellan Malmö högskola, Lunds Universitet, Medeon, Medicon Valley Academy och Malmö Stad → *Marknadsfokus, kreativa klassen* → Neoliberalism

Ekonomiska, sociala och miljömässiga synergieffekter → *Marknadsfokus, kreativa klassen* → Neoliberalism

Citytunnelstationens möjligheter att stimulera området → *Marknadsfokus* → Neoliberalism

Kompakt stad → *Tillgänglighet* → Feminism

Attraktiv och levande stadsmiljö med arkitektoniska, trygga och gröna kvaliteter → *Kreativa klassen, Kvinnors perspektiv* → Neoliberalism, Feminism

Vävas samman med den omgivande staden → *Tillgänglighet* → Feminism

Trygga och säkra övergångar → *Kvinnors perspektiv, tillgänglighet* → Feminism

Triangeln som entré till Malmö → *Kreativa klassen, tävling* → Neoliberalism

Exploateringstryck → *Marknadsfokus, exkluderande* → Neoliberalism

Stadens roll som katalysator → *Marknadsfokus* → Neoliberalism

Regionen är en av Europas kunskapsstättare → *Tävling* → Neoliberalism

Världsledande inom forskning → *Tävling* → Neoliberalism

Kreativ utveckling → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Rikt stadsliv, kulturutbud, forskning och utbildning → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Stimulerande miljöer → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Intensivt stadsliv → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Stadsmiljön ska inte kännas avvisande → *Tillträde* → Feminism

Attraktiv och hållbar stad → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Omvandling från industristad till kunskapsstad → *Marknadsfokus, kreativa klassen* → Neoliberalism

Korta avstånd för resor med cykel och buss → *Tillgänglighet* → Feminism

Cityhandel, kultur, nöjen → *Marknadsfokus, kreativa klassen* → Neoliberalism

Livlig entrépunkt → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Mötesplatser → *Tillträde, kreativa klassen* → Feminism och Neoliberalism

Attraktiva och trygga gång- och cykelstråk → *Kreativa klassen, tillgänglighet, kvinnors perspektiv* → Neoliberalism, Feminism

God tillgänglighet för alla transportformer → *Tillgänglighet* → Feminism

Bebyggelse med hög exploatering → *Marknadsfokus* → Neoliberalism

Tillskott av handel, bostäder och kontor → *Marknadsfokus* → Neoliberalism

”Värdet på fastigheter kommer öka, och resultera i ett omvandlingstryck som kommunen

inte råder direkt över” → *Marknadsfokus, kreativa klassen* → Neoliberalism

Upplevelsen av miljön bör alltid vara trygg och säker → *Kvinnors perspektiv* → Feminism

Upplysta lokaler på bottenplan → *Kvinnors perspektiv* → Feminism

Attraktiva mötesplatser → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Malmöbor från olika delar av staden integreras → *Tillträde* → Feminism

Ökade priser på fastigheter → *Marknadsfokus* → Neoliberalism

Hög biltrafik som skapar gatubariärer för cykel- och gångtrafik → *Exkluderande* → Neoliberalism

Dokument 8.

Trygg Stadsmiljö: tankegångar- riktlinjer-arbetsmetod
Malmö Stadsbyggnadskontor

Utveckla en attraktiv stadsmiljö som är trygg för alla → *Tillträde, tillgänglighet* → Feminism

Ingen ska stanna hemma på grund av rädsla → *Kvinnors perspektiv* → Feminism

Begränsa fysiska avgränsningar och organiserad övervakning → *Tillträde, tillgänglighet* → Feminism

Möten och utbyten → *Kreativa klassen* → Neoliberalism

Trygghet som en motsats till spänning → *Exkluderande* → Neoliberalism

Undvika påtvingad boendesegregation → *Tillträde* → Feminism

Stadsplanering ska värna om alla → *Tillträde* → Feminism

Kvinnor begränsas av riskstrategier → *Genus, Kvinnors perspektiv* → Feminism

Män och kvinnor har olika rörelsemönster →
Genus → Feminism

Trivsamma mötesplatser → *Kreativa klassen* →
Neoliberalism

Uteserveringar i den centrala staden → *Kreativa
klassen, marknadsfokus* → Neoliberalism

Utåtriktade sociala aktiviteter → *Kreativa
klassen* → Neoliberalism

Funktionsblandning, blandade upplåtelseformer
→ *Tillgänglighet, tillträde* → Feminism

Ökad rörelse → *Tillgänglighet* → Feminism

Rulljalousier av det genomskinliga slaget är att
föredra → *Kvinnors perspektiv* → Feminism

Butiker på bottenplan uppmuntras →
Marknadsfokus, kvinnors perspektiv →
Neoliberalism, feminism

Entréer ska läggas mot gatan → *Kvinnors
perspektiv* → Feminism

Murar och plank ska gå att se över → *Kvinnors
perspektiv* → Feminism

Dokument 9.

*Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering
2011-2020*

Malmö Stad

Lika för alla, oavsett bakgrund, kön eller
tillhörighet → *Tillgänglighet* → Feminism

Jämställdhet måste appliceras uppifrån →
Tillgänglighet → Feminism

Kvinnor och män ska ha samma makt,
inflytande ansvar och skyldigheter i samhället
→ *Genusets betydelse, tillträde* → Feminism

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra → *Kvinnors
perspektiv, tillträde* → Feminism

Intersektionalitet har betydelse → *Tillträde* →
Feminism

Kvotering får förekomma för att uppnå en
jämlig verksamhet → *Genusets betydelse,
kvinnors perspektiv* → Feminism

Allas deltagande i politik och samhällsliv
värderas → *Tillgänglighet* → Feminism

Jämlikt och attraktivt transportsystem →
Kreativa klassen, tillgänglighet → Feminism

Båda könen erfarenheter ska tas tillvara i
planeringen → *Genusets betydelse,
tillgänglighet* → Feminism

Social integration bekämpar fattigdom →
Tillgänglighet → Feminism

Rörelsefrihet och trygghet i det offentliga
rummet → *Tillträde, kvinnors perspektiv* →
Feminism